

**TÜRK SANAYİCİLERİ
VE İŞADAMLARI
DERNEĞİ**

Sayı : 08
21 Eylül 2006

İçindekiler

**Çin
AB
UNICE
ABD
Türkiye'deki Kamu ve
Özel Kuruluşların
Çalışmaları**

**Çin Merkez Bankası
bir yıl vadeli mevduat
ve kredi faiz
oranlarını 27 baz
puan artırdı.**

**Çin sanayi üretiminin
ağustos ayındaki
%15.7 oranındaki son
17 ayın en düşük
büyümesi**

**ULUSLARARASI KURUMLARDA VE TÜRKİYE'DE
ÇİN BAĞLANTILI GELİŞMELER**

1980'ler itibariyle komünist sistemin kapalı yapısından açık piyasa ekonomisine geçişiyle hızlı bir büyüme sürecine giren Çin, uluslararası ticaret sistemine entegrasyonu sürecinde önemli bir basamak olan 2001 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliğiyle de tüm dünyanın dikkatlerini üzerine çekmiştir. Çin'in DTÖ üyeliği, dünya ekonomileri için büyük bir fırsat olmasının yanı sıra bazı tehditleri de beraberinde getirmesi, devletleri ve ilgili kurumları bu ülkeye yönelik bazı stratejiler oluşturmaya yöneltmiştir. Bu bültende, Çin'deki gelişmeler başta olmak üzere, çeşitli devlet ve kurumların Çin üzerine yaptıkları çalışma ve faaliyetler ele alınmıştır.

I. Çin

A. Ekonomi

- 19 Ağustos 2006 tarihi itibariyle, Çin Merkez Bankası bir yıl vadeli mevduat ve kredi faiz oranlarını 27 baz puan artırmıştır. Çin Merkez Bankası'ndan yapılan açıklamada faiz artırımının, kredilerdeki ve yatırımlardaki hızlı büyümeyi kontrol etme amaçlı olarak yapıldığı belirtilmiştir. Faiz artırımları sonrası bir yıl vadeli mevduat faizi %2.52 (%0.27 artış), kredi faizi ise %6.12 olmuştur. Banka faiz artırımının “kör” büyümeyi durdurabilmek için yapıldığı kaydedilmiştir. Banka, bu faiz artırımının sabit varlık yatırımlarından kaynaklı uzun vadeli borç talebini engelleyeceğini belirtmiştir.

Çin, son olarak 27 Nisan 2006 tarihinde yine %0.27 oranında faiz artırımını gerçekleştirmişti. Ancak uzmanlar, Çin'in faiz artırımına giderek ekonomiyi yavaşlatmasının zor olduğunu söylüyor ve Çin'deki bankacılık sistemine güvenin yeterli olmadığını vurguluyor. Bu nedenle de faiz artırımının etkisinin beklenenden az olacağı vurgulanıyor. (1)

Bu doğrultuda, Çin'de devlete ait önde gelen bir ekonomi gazetesi, politikaların dünya ekonomisi ile dengede tutulması için faiz oranlarının daha da artırılması ve gerekirse yuan kurunun ayarlanması gerektiğini yazmıştır. Çin Merkez Bankası ve diğer mali düzenleyici kurumlar tarafından yayınlanan Financial News gazetesinin başyazısında, Çin'deki faiz oranları ile diğer büyük ekonomilerdeki oranlar arasındaki farkın büyüdüğü bir dönemde, faiz artışının akıllıca bir hareket olacağını yazmıştır. (2)

- Çin'in sanayi üretimi ağustos ayında geçen sene aynı döneme göre %15.7 oranında büyümüştür. Bu büyüme, son 17 ayın en düşük büyümesidir. Bu durum, Çin Hükümeti'nin ekonomiyi soğutmak için aldığı önlemlerin işe yaramaya başladığının bir göstergesidir. Bununla birlikte, Çin Ulusal İstatistik Bürosu'nca, yakından izlenen bir başka gösterge olan Çin'in sabit kıymetler yatırımlarının, ağustos ayında temmuz ayına göre %5.9 oranında düştüğü belirtilmiştir. Ülkenin sabit kıymetler yatırımlarındaki büyüme bu yılın ilk sekiz ayında

Çin'deki para tedariği ve faiz oranlarının gidişatı da bu soğumayı destekler niteliktedir. Ancak, ekonomideki soğumanın gerçekten hayata geçip geçmediğini görmek için önümüzdeki aydaki rakamları beklemek gerekmektedir. Ekonomiyi soğutmak için daha fazla tedbir alınıp alınmayacağına ancak o zaman karar verilebilecektir. (3)

Çin, 2005 yılına ilişkin resmi ekonomik büyüme rakamını, %9,9'dan %10,2'ye yükseltmiştir. Çin Ulusal İstatistik Bürosu, 2006 yılının ikinci çeyreğindeki ekonomik büyüme rakamını %11,3 olarak açıklamıştır. (4)

➤ Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu S&P, Çin ekonomisinin bu yılın tamamında %10.5 büyümesini beklediğini açıklamıştır. S&P, yılın ikinci yarısında büyümenin ilk yarıda gerçekleşen %10.9'un altında kalacağını tahmin ettiğini belirtmiştir. Geçtiğimiz günlerde de Dünya Bankası, Çin'in bu yıla ilişkin ekonomik büyüme tahminini yukarı doğru revize ederek %10.4'e çıkarmıştı. (5) Buna karşın, Uluslararası yatırım bankası Merrill Lynch'in bölgesel fon yöneticileri arasında eylül ayında yaptığı araştırmaya göre, giderek daha fazla sayıda katılımcı Çin'de reel ekonominin gelecek 12 ayda zayıflayacağını düşündüğünü belirtmiştir. Ankete göre, fon yöneticilerinin yarısı Çin ekonomisinin zayıflayacağını düşünürken, %25'i güçleneceğini, %25'i ise aynı kalacağını öngörmektedir. Ağustos ayında ekonominin yavaşlayacağını düşünenlerin oranı %42, güçleneceğini düşünenler ise %30 seviyesindeydi. (6)

➤ 17 Eylül 2006 tarihinde, G-7 olarak anılan en sanayileşmiş yedi ülkenin maliye bakanları ve Merkez Bankası başkanlarının yayımladıkları ortak bildiride, Çin'e bir kez daha yuanın değerini arttırması çağrısında bulunulmuştur. ABD Hazine Bakanı Henry Paulson'un Pekin'e gelecek hafta yapacağı ziyaret öncesinde G-7 yetkililerinin Pekin'e ılımlı bir dille yuanın yabancı paralar karşısında daha esnek hareket etmesine ve kambiyo değerinin uluslararası piyasalarca belirlenmesine imkan verilmesini telkin etmesi dikkat çekmiştir. Maliye bakanları ve guvernörler öndegelen dövizlerin ülkelerinin ekonomik ve mali gücünü bire bir yansıtmaması gerektiğini, aksi takdirde küresel ekonomi ve ticarete haksızlık ve sorunların ortaya çıkacağını ileri sürüyor. (7)

Buna karşın, Asya Bankası'nın Çin masası başekonomisti Tang Min, yuan kur reformunun yavaş adımlarla ilerlemesi ve yuan'ın değerinin çok kısa süre içinde yükselmemesi gerektiğini belirtmiştir. Tang Min, bugün Çin'de belli ölçüde ticaret fazlasının bulunmasından dolayı, yuan'ın değerinin yükselme baskısıyla karşı karşıya bulunduğunu söylemiştir. Tang Min, yalnızca yuan kurunda değişiklik yapılmasının, Çin'de dış ticaret dengesizliği sorununu çözemeyeceğini, kredi miktarının kontrol altına alınması ve iç talebin genişletilmesi gibi yöntemlerle ekonomik işleyişte düzenlemeler yapılması gerektiğini belirtmiştir. (8)

Dünya Bankası ve S&P'dan, Çin'in %10.5 civarında büyüyeceği öngörüsü

G-7'den Çin'e yuan değerini arttır çağrısı

**IMF,
Çin ve Türkiye dahil
4 ülkenin oy ağırlığını
arttırmıştır.**

- Küresel ekonomideki değişimler karşısında yeniden yapılanmaya giden Uluslararası Para Fonu (IMF), aralarında Türkiye ve Çin'in de bulunduğu dört ülkenin oy ağırlığını arttırma kararı almıştır. IMF'nin "dönemin en büyük değişimi" olarak adlandırdığı reform paketi iki aşamadan oluşmaktadır. Paketin ilk aşamasında, ekonomilerindeki gelişme nedeniyle olması gerekenden daha düşük temsil edildikleri düşünülen Türkiye'nin yanı sıra Çin, Güney Kore ve Meksika'nın kotalarının arttırılması, ikinci aşamasında ise kota sisteminin yeniden formüle edilmesi öngörülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin %0.46 olan kotası %23.6'ya arttırılırken, Çin'in %2.98 olan kotası %3.72'ye yükseltilmiştir. (9)

Küreselleşen dünya ekonomisi, sanayileşmiş ve zengin ülkelerin karşısına Çin gibi hızla büyüyen güçlü rakipler çıkarırken, Çin artık IMF ve Dünya Bankası gibi Batı merkezli uluslararası kurumların da kendi iç dengelerini yeniden belirlemeye başlamıştır. IMF'den Çin, Meksika, Güney Kore ve Türkiye'ye çıkan kota artırımına onay kararı, gelişmekte olan ülkelere bundan böyle kararlarda daha fazla söz hakkı tanıyacaktır. Bu durum, Çin gibi büyüyen ülkelerin küresel ekonominin dizginlerini elinde tutan kuruluşlarda denetim etkilerinin artmaya başladığına bir işaret olarak yorumlanıyor. 2005 yılının Ocak ayında DTÖ'ye giren Çin, bu örgüte üye olduktan sonra önündeki gümrük kotalarının kalkmasıyla dünya ticaretindeki dengeleri de değiştirmiştir.

ABD'nin başlıca kreditörü olan Çin aynı zamanda Angola, Sudan, Nijerya, Zimbabve ve Güneydoğu Asya'daki pekçok ülkeye milyarlarca dolar borç vermek için devasa rezervlerinden yararlanıyor. Ancak, borç alan bu yoksul ülkelerin çoğu iflasın eşiğinde olduğundan Batılı ülkeler Çin'i bu konuda sorumsuz davranmakla suçluyor. Amerika'lı ve Avrupa'lı yetkililer Çin'e IMF'de daha fazla yetki vermek istemelerinin bir nedeninin de, Pekin yönetimini borç verirken daha sorumlu davranmaya teşvik etmek olduğunu belirtiyor.

IMF Başkanı Rodrigo de Rato, IMF'nin Çin'in oy hakkını artırma planının, para birimi yuani daha da değerlendirmesi, ya da diğer ekonomi politikalarında değişikliğe gitmesi için bir baskı unsuru olarak kullanılması amacını taşımadığını ifade etti. Rato'nun Çin'in oy kotasının artırılmasının ekonomik gücünü tanımak anlamına geldiğini açıklaması ise dikkat çekti. Bununla birlikte IMF, Çin'in ekonomik görünümünün büyümede bir miktar yavaşlama beklenmesine karşın hala oldukça iyi görüldüğünü ve para politikasının sıkılaştırılmasına ihtiyaç duyulmasının muhtemel olduğunu belirtti. IMF İcra Kurulu, Çin Merkez Bankası'nın para politikası enstrümanlarını daha efektif kullanabilmesine imkan sağlamak için daha esnek bir kur politikasına ihtiyaç olduğunu da vurguladı. IMF yönetimi, Çin'in yuanın esnekliğini artırmasının diğer reformlarla birleştirilmesi halinde Çin ekonomisinin yeniden dengeleneceğini ve global ticarete daha büyük bir dengeye katkıda bulunacağını da kaydetti. IMF yetkilileri, Çin'in bu yılki büyümesine ilişkin Nisan ayında yaptıkları %9.5 tahminini %10'a çıkardı. Çin

ekonomisi geçen yıl %10.2 büyümüştü.

IMF’de söz sahibi sanayileşmiş Batılı ülkeler Çin’in kurumdaki kotasının artırılması kararını destekleseler de, Pekin yönetiminin kambiyo rejimi üzerindeki kontrolünü gevşetmesini talep ediyor. Çin Merkez Bankası guvernörü Zhou Xiaochuan da, Çin’in kambiyo rejimini “aşamalı, etkili ve denetlenebilir” bir şekilde reformdan geçirebileceğini belirtti. Ancak, Zhou, dünyadaki ticari dengesizliklerin giderilmesi için yuanın değerinin yeniden ayarlanmasından çok yapısal politikaların daha etkili olacağını ifade etti. (10)

Çin, 941.1 milyar dolarlık rekor düzeyde döviz rezervi ile dünya döviz rezervi sıralamasında, ağustos ayında da birinciliğini korumuştur

➤ Çin, dünya döviz rezervi sıralamasında, ağustos ayında da birinciliğini sürdürmüştür. 941.1 milyar dolarlık rekor düzeyde döviz rezervi bulunan Çin’i, Japonya 849.5 milyar dolarlık rezervle takip etmektedir. Diğer ülkeler ise bu iki ülkeyi açık farkla geriden izlemektedir. Buna göre, üçüncü ve dördüncü sırada gelen Tayvan ile Rusya’nın döviz rezervleri 250 milyar dolar civarındadır. Türkiye ise, bu sıralamada 50 milyar dolarla 14. sırada yer almaktadır. (11)

➤ Dünya Bankası ve bünyesindeki Uluslararası Finans Şirketi tarafından eylül ayında hazırlanan "2007 Dünya Ticaret Ortamı Raporu"nda, Çin’in 2005 yılı itibariyle reformda hızlandığı, ve ticaret ortamındaki reform konusunda 175 ülke arasında ilk 10’a girdiği belirtildi. Raporda, Çin’in reform kapsamında tescil ve şirket alım-satımını hızlandırdığı, kredilendirme sistemini düzelttiği, yatırımcılara yönelik korumayı güçlendirdiğine işaret edilerek, bütün bu önlemlerle Çin’in ticaret ortamındaki reform hızı konusunda dünyanın dördüncü sırasında yer aldığı belirtildi. (12)

➤ Çin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’ndan edinilen bilgilere göre, Çin’in istihdam alanında karşılaştığı baskıların önümüzdeki birkaç yıl da süreceği, kent ve kasabalarda her yıl 13 milyon işgücü fazlasının olacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca, Çin’deki kent ve kasabalarda yılda 24 milyondan fazla nüfusun istihdam edilmesi gerekecektir. Buna karşın, yeni iş alanlarının sayısı yalnızca 11 milyonda kalacaktır. Ayrıca kırsal kesimlerde bugün hâlâ 100 milyon kadar işgücünün, tarım dışı sektörlerde istihdam edilmesi gerekmektedir. (13)

➤ Çin Merkez Bankası olan Çin Halk Bankası tarafından 24 Ağustos 2006 tarihinde yayımlanan "2005 yılı Çin’in Kara Para Aklamayla Mücadele Raporu"na göre, Çin’de banka kuruluşlarına ilişkin yenilenen kara para aklama yönetmeliği ve borsa, sigorta kuruluşlarına ilişkin yeni saptanan kara para aklamayla mücadele yönetmelikleri bu yıl içinde uygulanacaktır. Bu, Çin’de kara para aklamayla mücadele çalışmalarının bankacılık sektöründen tüm finansal kuruluşlara genişletileceği anlamına gelmektedir. (14)

➤ Çin Girişimci Federasyonu (CEC) tarafından, “2006 yılı Çin’deki En Büyük 500 İşletme Listesi” açıklanmıştır. Listede yer alan

**Çin Halk Bankası,
"2005 yılı Çin’in Kara
Para Aklamayla
Mücadele Raporu",
24 Ağustos 2006**

**Çin Girişimci
Federasyonu (CEC),
“2006 yılı
Çin'deki En Büyük
500 İşletme Listesi”**

**Çin Sanayi ve Ticaret
Bankası'nın
21 dolarlık halka arz
hedefi**

işletmelerin büyük çoğunluğunu kamu işletmeleri ve hisse çoğunluğu kamunun elinde olan işletmeler oluştururken, özel işletmelerin sayısı belirli ölçüde artmıştır. Ülkedeki en büyük 500 işletmenin yaklaşık %70'ini oluşturan kamu işletmeleri ve hisse çoğunluğu kamunun elinde olan işletmeler, toplam kârın %87'sine sahiptir. Listeye giren özel işletmelerin sayısı ise sadece 87'dir. (15)

Bu 500 firma, 14.1 trilyon yuan (1.8 trilyon dolar) lık bir gelir elde ederek ülkenin Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın (GSYİH) %77.6'sını oluşturmaktadır. Petrol ve petrokimya devi Sinopec Corp listenin birinci sırasında 823 milyar yuan (102.9 milyar dolar) gelir ve 21.9 milyar yuan (2.7 milyar dolar) ile yer alırken, Sinopec'I The State Grid, China National Petroleum Corporation, Industrial and Commercial Bank of China ve China Mobile onu izlemiştir. İlk 500'deki firmalardan 23 tanesi gelirler açısından Fortune Global 500 listesine de girmeyi başarmıştır. İlk 500'deki firmalar ağırlıkla petrol, petrokimya, otomotiv, bankacılık, telekom ve metalurji sektöründeki firmalardan oluşmaktadır. Gelir ve karlarının büyük kısmını teknoloji ve fikri ve mülkiyet hakları lisanslarından kazanan dünyanın dev firmalarının aksine Çin'li büyük firmalar ürün, kaynak ve hizmet satışına bağımlıdır. Çin Ticaret Bakan Yardımcısı Liao Xiaoqi, Çin'li firmaların inovasyonu gelişmelerinin ana elemanı olarak görmeleri gerektiğini belirtmiştir. (16)

- Çin'in en büyük finans kuruluşu olan Sanayi ve Ticaret Bankası, ICBC, Hong Kong Borsasında 14, Şangay borsasında 7 milyar dolar olmak üzere toplam 21 milyar dolarlık eş zamanlı ve aynı fiyatla halka arz planlıyor. Halka arz işleminin ekim ayı içinde yapılması bekleniyor. Çin hükümeti, sermaye piyasalarının standartlarını yükseltmek için bir süredir sektör liderlerini Çin'de halka açılmaya teşvik etmeye çalışıyor. Ülkenin en büyük ikinci bankası Bank of China da mayıs ayında gerçekleştirdiği halka arzda toplam 11.7 milyar dolar gelir elde etmişti.

Bu arada, Çin'in en büyük sigorta şirketi China Life Insurance da Şangay'da %5.3 oranında hissesini halka arz etmek için onay aldı. Şirketin Hong Kong Borsasında işlem gören hisselerinin kapanış değerine göre, söz konusu hisselerin toplam değeri 2.67 milyar dolar civarında. ICBC'nin halka arzı bugüne kadar gerçekleştirilmiş en büyük halka arz olacak. Bir süredir kademeli olarak serbest piyasa düzenlemelerini hayata geçirmeye çalışan Çin hükümeti, iç piyasadaki halka arzlara uyguladığı yasağı mayıs ayında kaldırmıştı. Çin'de kurulu şirketler 2000 yılından bu yana Hong Kong'da gerçekleştirdikleri halka arzlarda toplam 51 milyar dolar satış yaptılar. ICBC'nin satış işleminin planlandığı gibi gerçekleşmesi durumunda piyasa değeri 116 milyar dolara kadar çıkacak ve böylece dünyanın en büyük 7. bankası haline gelecek. Son 15 ay içerisinde ülkenin en büyük bankaları Bank of China, Çin İmar Bankası, Bank of Communications ve ICBC halka arzlar ve doğrudan yatırımlarla toplam 37 milyar dolarlık bir fon girişi sağladılar. Ancak uzmanlar bu performansa rağmen, Çin finans sektöründeki risklerin devam ettiğine dikkat çekiyorlar. Bu risklerin başında finans sektöründe son dönemlerde

giderek artan yolsuzluk skandalları ve geri dönmeyen kredi oranlarının yükselmesi geliyor. (17)

1. Yatırım ve Sermaye Hareketleri

➤ Çin Ticaret Bakanlığı verilerine göre, 27 yıl içinde yabancı yatırımcılar Çin'de 570.000'den fazla yabancı sermayeli firma kurmuştur. Yatırım yapılan alanlar tarımdan üretime ve hizmetlere kadar hemen her sektörü kapsamaktadır. 2005 yılında yabancı sermayeli firmalar 1.9 trilyon yuan ile ülke toplamının %29'una denk gelecek sanayi katma değeri oluşturmuştur. İthalat ve ihracatları 831.7 milyar dolara ulaşarak ülke toplamının %58.5'ini karşılamaktadır. Ülkede ödenen toplam verginin %21'ini (634.9 milyar yuan) ödemiştir. 2005 yılı sonu itibarı ile bu firmalardaki istihdam 25 milyonu, bir başka deyişle ülkedeki şehirlerdeki toplam istihdamın %10'unu geçmiştir. 2006 yılı haziran ayı sonu itibarı ile yaklaşık 200 ülke ya da bölgenin Çin'de yatırımları bulunmaktadır. Fortune 500 listesinde yer alan firmalardan 480 tanesi Çin'de faaliyet göstermektedir. Ülkede 800'e yakın yabancı kaynaklı Ar-Ge merkezine yatırım yapılmıştır. Geçtiğimiz 27 yılda Çin yaklaşık 660 milyar dolarlık yabancı sermaye çekmiş ve son 15 yıldır gelişmekte olan ülkeler arasında bu konuda birinci sırada yer almıştır. (18)

➤ Çin Ticaret Bakanlığı basın sözcüsü Chong Quan, 2006 yılının ilk sekiz ayında Çin'de fiilen kullanılan yabancı sermaye miktarının 37.2 milyar dolara yaklaşarak, geçen yılın aynı dönemine göre %2.11'lik bir düşüş yaşadığını belirtmiştir. Chong Quan, ayrıca bu yılın ilk sekiz ayında Çin'de yeniden onaylanan yabancı sermayeli işletmelerin sayısının 26 bini bularak, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 7.63 oranında azaldığını açıklamıştır. Uzmanlar, Çin'de bu yılda uygulanan ve ekonomideki aşırı büyümeyi kontrol altına almayı amaçlayan makro ayarlama önleminin muhtemelen yabancı yatırımcıların yatırım heveslerini zayıflattığını ve bunun da yabancı yatırım miktarının azalmasına yol açtığını ifade etmektedir. (19)

➤ Columbia Program on International Investment ve Economist Intelligence Unit tarafından hazırlanan rapora göre, Çin, 2010 yılına kadar, gelişmekte olan ülkeler arasında en yüksek oranda doğrudan yabancı yatırım çeken ülke konumunu sürdürecektir. 2005 yılında 79.1 milyar dolar doğrudan yabancı yatırım çeken Çin'e bu yıl 86.5 milyar dolar yatırım yapılması beklenmektedir. Çin'e doğrudan yabancı yatırımların 2010 yılında 80 milyar dolara gerilemesi öngörülmektedir. 2010 yılına kadar ise, portföy yatırımları dahil olmak üzere yıllık 100 milyar dolar doğrudan yabancı yatırım çekilmesi hedefleniyor. Bu beklentilerin gerçekleşmesi halinde 2010 yılında Çin'in döviz rezervlerinin 2 trilyon dolara ulaşacağı tahmin ediliyor. (20)

➤ Çin'de yeni değiştirilen "Yabancı Yatırımcıların Çin işletmelerini Satın Almasına İlişkin Yönetmelik" 8 Eylül 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte yabancı yatırımcıların hisse yoluyla Çinli

Çin'de yaklaşık 660 milyar dolarlık yabancı sermaye ile 570.000'den fazla yabancı sermayeli firma kurulmuştur

Çin'de "Yabancı Yatırımcıların Çin işletmelerini Satın Almasına İlişkin Yönetmelik" yürürlüğe girdi.

işletmeleri satın alma ve alımda Çin'in sektör, arazi ve çevre korumalarıyla ilgili politikalarına uyma ilkeleri belirlenmiştir. (21)

- Çin Hükümeti tarafından, 4 Eylül 2006 tarihinde yayınlanan, Çin'in Dışa Yönelik Doğrudan Yatırımla İlgili İstatistik Bildirisi'nde, Çin'in dışa yönelik doğrudan yatırımının 12 milyar 260 milyon dolara ulaşarak önceki yıla göre %123 arttığı belirtilmiştir. Bildiride ayrıca, dışa yönelik doğrudan yatırım yapan Çin'li işletmelerin geçen yılın sonuna kadar dünyada 163 ülke ve bölgede faaliyet gösterdiği ifade edilmiş, ve Asya ve Latin Amerika'daki yatırımların toplamın %90'ını oluşturduğu ve yatırımların en yoğun olarak Hong Kong'da toplandığı belirtilmiştir. Çin'in dışa yönelik yatırımı esas olarak tekstil, konfeksiyon, ayakkabı ve şapka imalatı ile telekomünikasyon, bilgisayar ve diğer elektronik donanım sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. (22)
- BM Endüstriyel Kalkınma Örgütü (UNIDO) Genel Sekreteri Kandeh Yumkella, 2010 yılında Çin'in denizaşırı yatırımlarının 60 milyar dolara ulaşmasının muhtemel olduğunu belirtmiştir. Yumkella'ya göre, Çin artık yatırım ithalatçısı konumundan yatırım ihracatçısı konumuna geçmektedir. Çin'in yabancı ülkelere olan yatırımlarının büyük kısmı Asya ve Afrika ülkelerine akmaktadır.

Çin Ulusal İstatistik Bürosundan bir yetkili ise, Çin'in 1 trilyon dolara yaklaşan rezervlerini azaltmaya çalışacağını belirtmiştir. Bu durum, Çin'li firmaların önümüzdeki yıllarda denizaşırı yatırımlarının artarak süreceği anlamına gelmektedir.

Çin'in yabancı yatırımları 2000 – 2005 döneminde yıllık ortalama %65.6 oranında büyümüştür. Ancak, Çin'li firmaların yurtdışı yatırımları ile ilgili çözümleri gereken pekçok sorunları mevcuttur. Çin'li firmalar gelişmiş ülkelerdeki muadillerine göre bazı konularda dezavantajlı konumdadır. (23)

- Çin, vatandaşlarının ve Çinli kuruluşların dövizlerini yabancı borsalarda değerlendirmeleri önündeki yasağı kaldırmıştır. Çin, bu sayede ülkenin döviz rezervlerinin kullanımı konusunda üzerinde oluşan baskıyı hafifletmeyi ummaktadır. Ancak tek kısıtlama yatırımların onay verilen fon yönetim firmalarınca yapılması zorunluluğudur. Fon yönetim şirketleri dövizle muamele yapabilmek için lisans almak ve onaylanan kotolar dahilinde yatırım yapmak zorunda olacaktır. Yatırımcılar yalnızca bankalardaki döviz mevduatlarını kullanabilecektir. Nakit paraya izin verilmemektedir. Tüm muamelelerin yetkililerin denetimini kolaylaştırmak için bankalar aracılığı ile yapılması gerekmektedir. (24)

- Çin Menkul Kıymetler Düzenleme Komisyonu ilk kez yerli menkul kıymetlere yabancı brokerlar tarafından yapılan yatırımlara geçici bir yasak uygulandığını açıklamıştır. Bu tür bir yasağın geçen yılın sonundan beri yürürlükte olduğu bilinmesine rağmen Çin Menkul

Çin, vatandaşlarının ve Çinli kuruluşların dövizlerini yabancı borsalarda değerlendirmeleri önündeki yasağı kaldırmıştır.

Çin'de, yerli menkul kıymetlere yabancı brokerlar tarafından yapılan yatırımlara geçici bir yasak uygulanılacak.

**Çin Yönetimi'nden
KOBİ'lere 3 milyar
yuanlık yardım**

Kıymetler Düzenleme Komisyonu ilk kez bu yasakla ilgili resmi bir açıklama yapmıştır. Yetkililer, hükümetin borsaya kote olmuş şirketlerin hissedar yapılarında reformu tamamlayacağı gelecek yıl ekim ayına kadar yasağın yürürlükte kalacağını belirtmektedir. Analistler, Çin'in finans piyasasını oluşturması için yabancı brokerların uzmanlığına gerek duyduğunu belirtiyor. Ancak, bu yasak Çin'in piyasasını açmakta telaş etmeyeceğini de gösteriyor. (25)

- Çin merkezi bütçesi, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere (KOBİ) yönelik destekleri güçlendirmek için, 2006 yılında da KOBİ'lere 3 milyar yuanlık yatırım yapacaktır. Çin Hükümeti, KOBİ'lerin gelişme ortamını iyileştirmeye devam ederek, bu işletmelerin yönetim ve teknoloji seviyesinin artması, inovasyon, piyasadaki rekabet gücü ve istihdam sağlama kabiliyetinin sürekli güçlenmesi yönünde çaba gösterecektir. Önümüzdeki beş yıl içinde KOBİ'lerin Gayri Safi Milli Hasılası'ndaki (GSMH) oranının, geçen yılın sonundaki %60'tan %65'e kadar çıkarılması hedeflenmektedir. KOBİ'ler, mevcut aşamada, Çin ekonomik gelişmesinin itici gücü konumundadır ve ekonomiyi refaha kavuşturma, istihdamı artırma, inovasyonda ilerleme, ticareti genişletme gibi alanlarda daha fazla rol oynamaktadır. (26)
- Çin Devlet Gelişme ve Reform Komitesi Başkan Yardımcısı Wang Jinxiang, ülkenin batı kesiminin kalkınması stratejisinin uygulanmaya başlandığı 2000 yılından 2005 yılına kadar, bölgenin ulaşım, sulama, enerji, haberleşme gibi altyapı tesislerinin inşasını kapsayan 70 önemli projeye yaklaşık 1 trilyon yuan bütçe ayrıldığını açıklamıştır. (27)

B. Dış Ticaret

**Çin'deki perakende,
toptan ve catering
sanayiinin yıllık
ortalama büyüme oranı
%9 olarak tahmin
ediliyor**

- Çin Ticaret Bakanlığı'nın, Çin'in dış ticaretini desteklemek amacıyla oluşturduğu (2006-2010) 11. Beş Yıllık Plana göre, perakende, toptan ve catering sanayiinin yıllık ortalama büyüme oranı %9 olarak tahmin ediliyor. Bu sektörlerden elde edilecek satış gelirinin ülkenin GSYİH'nin %10'luk kısmını oluşturması bekleniyor. 2010 yılında, Çin'in dış ticaret sektörünün 71 milyon kişi istihdam etmesi ve bununda toplam nüfusun %5.2'sini oluşturması hesaplanıyor. Rapor aynı zamanda 2010 yılında 15 ile 20 arasında yerli firmanın ulusal ve uluslararası alanda etkin firmalar haline geleceğini ve pekçok bölgesel devin ortaya çıkacağını gösteriyor. (28)
- Çin Gümrükler Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan son istatistiklere göre, bu yılın ilk sekiz ayında Çin'in dış ticaret hacmi 1 trilyon 104 milyar 600 milyon ABD dolarına ulaştı. Böylece geçen yılın aynı dönemine göre %24 oranında bir artışla bir ay önceden 1 trilyon ABD dolarılık hedefe ulaşılmış oldu. İstatistiklere göre, bu yılın ilk sekiz ayında Çin'in dış ticaretinde gerçekleştirilen ticaret fazlası 95.6 milyar doları buldu. Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya ve Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği-(ASEAN), Çin'in en büyük dört ticaret ortağı haline gelirken, Çin'in adı geçen

Çin'in 18.8 milyar dolarlık ağustos ayı rekor dış ticaret fazlası: İhracatçılara uygulanan vergi indirimleri kesilebilir

Çin'in Latin-Amerika, Afrika ve Orta Asya Bölgeleri stratejisi

dört ticaret ortağıyla ikili ticaret hacmi de 100 milyar doları geçti. (29)

- Çin'in ağustos ayı dış ticaret fazlası, beklentileri aşarak, 18.8 milyar dolar ile yeni bir rekor kırmıştır. Ağustos ayında ihracat %32.8 artarak 90.77 milyar dolar olurken, ithalat da %24.6'lık bir artışla 71.97 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Çin temmuz ayında da 14.6 milyar dolarla aylık bazda rekor ticaret fazlası vermiştir. Sekiz aylık dönemde ise, ihracat artışı %25.9 artışla 599.63 milyar dolara, ithalatta da %21.6'lık bir artışla 504.98 milyar dolara çıkmıştır. Çin'in dış ticaret rakamlarının ulusal para birimi yuan üzerindeki baskıyı artırması beklenmektedir. (30)

Bununla ilgili olarak, Çin Ticaret Bakanı Bo Xilai, Çin'in dış satımlarını dizginlemek için ihracatçılara uyguladığı vergi indirimlerini kesebileceğini belirtti. Xilai, aksi taktirde, Çin'in bu hızla gitmesi durumunda, dış ticaret fazlasının yıl sonunda 150 milyar doları bulabileceğini ifade etti. (31)

1. Bölgesel İlişkiler

- Enerji ve hammaddeye ihtiyacı her geçen gün artan Çin, Latin Amerika'dan Afrika'ya ve Orta Asya'ya uzanan bir ticaret koridoru oluşturmaktadır. Yeni kaynak arayışlarına giren Çin, petrol, maden ve gıda hammadde için Latin Amerika'ya, maden ve pamuk için Afrika'ya, enerji için ise İran'a yönelmiştir. Bu bölgelerle milyarlarca dolarlık ticari anlaşmalar yapılırken, Çin'in geçtiğimiz yıl yaptığı dış yatırımların yarısından fazlası bu bölgelere gitmiştir. Çin, son yıllarda "barışçı yükselme" sloganı altında kendini Latin Amerika ve Afrika'ya "yoksulluğu azaltma modeli" olarak tanıtmaktadır. Çin, hem Latin Amerika hem de Afrika'da yatırım yaparak bu bölgedeki hammaddelerden yararlanmak istemektedir.

Çin'in uyguladığı bu strateji tüm dünya ülkelerini ve Türkiye'yi uzun vadede etkileyebileceği ancak söz konusu bölgelerle Türkiye'nin ticari ilişkileri kayda değer olmadığı için olumsuz bir etki yaratmayacağı öngörülmektedir. Çin'in bu ülkelerle yaklaşmasının altında siyasi nedenler de bulunmaktadır. Çin, siyasi olarak Tayvan'ı tanıyan ülkelerle ticaretini geliştirerek Tayvan konusunda kendisine destek bulmaya çalışmaktadır. Çin, Latin Amerika'da ABD karşıtı sol kesimin yükselmesini de fırsat bilerek, bu bölgedeki ülkelerin yeni stratejik ortağı olmayı amaçlamaktadır.

1. Çin-Latin Amerika

Çin'in dış yatırımlarının yaklaşık yarısı Latin Amerika'ya giderken, gelecek beş yılda bu yatırımların 100 milyar doları bulacağı öngörülmektedir. Son altı yılda Çin'in Latin Amerika ile ticari faaliyetleri %600'ün üzerinde büyüyerek 50 milyar doları aşmıştır. Son birkaç yıl içinde imzalanan ikili ticari anlaşmalarının sayısı 400'ü geçmiştir.

2. Çin-Afrika

Çin her geçen gün artan enerji ihtiyacını istikrarlı bir biçimde karşılamak için

petrol bakımından zengin Afrika ülkeleriyle işbirliği kurmaktadır. Bu kapsamda, son aylarda birçok Afrika ülkesine ziyarette bulunulmuştur. Geziler sırasında, Kenya ile petrol anlaşmaları imzalanmıştır. Aynı şekilde, Nijerya ile petrol alanında 2.3 milyar dolarlık bir anlaşma imzalanmıştır. Bununla birlikte, Çin Afrika'daki pamuk üretimi ile de ilgilenmektedir. Çin, dünyanın bir numaralı pamuk üreticisi olmasına karşın, bu konuda uzun vadeli düşünülmektedir. İki taraf arasındaki ticaret hacmi 2000 yılında 10 milyar doların altındayken bugün 40 milyar dolara ulaşmıştır. Çin'den yapılan makine ve elektronik eşyalar ile yüksek ve yeni teknoloji içeren malların ihracatı, Afrika'ya yapılan toplam ihracatın yarısına yaklaşırken, Afrika ülkelerinin de Çin pazarındaki yeri artmaktadır. 800'den fazla Çin'li işletme de Afrika'da faaliyet göstermektedir.

3. Çin-Orta Asya

Çin, Orta Asya'da kendisine ortak olarak İran'ı seçmiş gözükmektedir. İran ile yapılan milyarlarca dolar değerindeki enerji anlaşmalarıyla Çin'in bölgede daha büyük bir rol üstleneceği öngörülmektedir. İran ile Çin arasındaki ilişkiler enerji dışında pek çok sektörde de mevcuttur. İran, Çin'den silah almaktadır. Çin ise, petrol ithalatının %14'ünü karşılayan İran'a ABD ile diplomatik ilişkilerini germek pahasına siyasi anlamda da destek çıkmaktadır. (32)

- Orta Asya Bölgesel Ekonomik İşbirliği Planı Beşinci Bakanlar Toplantısı, ekim ayında Çin'in Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi'nin merkezi Urumçi'de düzenlenmesi planlanmaktadır. Asya Kalkınma Bankası'nın öncülüğünde 2002'de başlatılan bir bölgesel ekonomik işbirliği süreci olan Orta Asya Bölgesel Ekonomik İşbirliği Planı kapsamında, ağırlıklı olarak ulaşım, enerji, ticaretin kolaylaştırılması ve ticaret politikası alanlarında işbirliği yapılmaktadır. (33)
- Dünya Bankası tarafından eylül ayında yayımlanan "Africa'nın İpek Yolu: Çin ve Hindistan'ın Yeni Ekonomik Sınırı" adlı çalışmada, artan Güney-Güney ilişkilerinin ticaret ve yatırımlarla derinleştirilmesi ve Afrika ekonomilerinin, Çin ve Hindistan'ın global ekonomide büyüyen rollerinden faydalanması hakkında önerilerde bulunmaktadır. Buna göre, Çin ve Hindistan'ın Afrika ticaret ve yatırımlarındaki büyük artışı, Afrika'da ekonomik büyüme ve istihdam yaratılması bağlamında büyük potansiyel oluşturmaktadır. Raporla göre, mevcut aşamada Afrika ihracat ürünlerinin %27'sini Asya almaktadır. Bu rakam, 1990 yılındaki rakamın üç katına denk gelmektedir. Bu haliyle Asya, Afrika'nın geleneksel ticaret ortakları olan ABD ve AB ile hemen hemen aynı seviyeye ulaşmış durumdadır. Bununla birlikte, Asya ülkelerinin Afrika'ya olan ihracatı yılda ortalama %18 oranında artmaktadır. Bu, diğer bölgelere olan artıştan daha fazladır. Ayrıca, Çin ve Hindistan'ın Afrika'daki yabancı yatırımları, ticaretlerine oranla daha düşük bir seviyede kalmakta ancak o da hızlı bir artış eğilimine girmektedir. Tüm bu gelişmelere rağmen Afrika'nın Asya'ya olan ihracatı Asya'nın toplam ihracatı içinde %1.6 gibi ufak bir oranı teşkil etmekte ve Çin ile Hindistan'ın Afrika'dan aldığı toplam mal Afrika'nın toplam ihracatının %13'ünü

oluşturmaktadır. (34)

- Çin Devlet Konseyi Başkanı Wen Jiabao, 16 Eylül 2006 tarihinde, Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'de düzenlenen Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) üyesi ülkelerin (Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan) senelik başbakanlar toplantısında yaptığı açıklamada, Çin'in ŞİÖ üyesi ülkeler ile ticaretini 2010 yılı itibarı ile iki katına çıkarmayı planladığını belirtmiştir. Wen Jiabao, ülkesinin ŞİÖ üyesi ülkelerle mevcut 40 milyar dolarlık ticaret hacmini önümüzdeki dört yıl içinde 80 – 100 milyar dolar civarına çıkarma amacıyla olduğunu ifade etmiştir. Wen'e göre, üye ülkeler arasındaki başlıca işbirliği alanlarını enerji, nakliye ve telekomünikasyon oluşturmaktadır. (35)
- 8 Eylül 2006 tarihinde, Çin'in Xiamen eyaletinde düzenlenen Çin-Arap Petrokimya İşbirliği Semineri'nde, Çin ve Arap ülkelerinin hükümet yetkilileri ve petrokimya sektörü temsilcileri Çin'de bir araya gelmiştir. Seminere konuk konuşmacı olarak katılan Çin Ticaret Bakan Yardımcısı Chen Jian, Arap ülkelerinin, Çin'in petrokimya sektöründeki önemli ortağı olduğunu ifade ederek, iki ülke işbirliğinde önemli fırsatların bulunduğunu belirtmiştir.

2005 yılında, Çin ile Arap ülkeleri arasındaki petrokimya ürünlerinin ticareti, ikili ticaret hacminin %12'sini oluşturmuştur. Çin'in Arap ülkelerinden ithal ettiği sıvı petrol ürünleri ise, petrokimya ürünleri ticareti toplamının %55'ini oluşturmaktadır. 2005 yılının sonuna kadar, Çin Petrol Grubu'nun Arap ülkelere yaptığı yatırım miktarı 6 milyar doları aşmıştır. (36)

- Çin Hükümeti tarafından, 23 Ağustos 2006 tarihinde yapılan, "Birinci Asya-Pasifik Bölgeleri Çin Asıllı İşadamları Forumu"nda, Çin'in ASEAN ile olan işbirliği sürecini ilerleterek, dünyada nüfusu en fazla ve gelişmekte olan ülkelere oluşan serbest ticaret bölgesinin tesisi için çaba harcayacağı belirtilmiştir. (37)

2. İkili İlişkiler

- Latin Amerika'nın zengin enerji ve hammadde kaynaklarından faydalanmak isteyen Çin, Latin Amerika ülkeleri ile bağlarını güçlendirmektedir. Daha önce Arjantin ve Brezilya ile milyarlarca dolarlık ikili anlaşmalara imza atan Çin, şimdi de Venezuela ve Şili ile ticari ilişkilerini geliştirmek üzere harekete geçmiştir.

Venezuela Devlet Başkanı Hugo Chavez iktidara geldiğinden beri Çin'le ilişkileri geliştirmeye çalışmaktadır. İki ülke son yıllarda petrol ticaretini neredeyse 10 kat artırmıştır. Dünyanın en büyük beşinci üreticisi konumundaki Venezuela, Çin'e günde 150 bin varil ham petrol satmaktadır. Chavez, ağustos sonunda gerçekleştirdiği Çin seyahatinde, stratejik ortak ilan ettiği Çin'e önümüzdeki beş yıl içinde günde 500 bin varil petrol ihraç edeceklerini açıklamıştır. Chavez, bunun için Çin'den dev tankerler alarak kendi nakil filosunu kurmayı planlamaktadır.

**Çin-Arap ülkeleri:
petrokimya ticareti**

**Çin-ASEAN
Serbest Ticaret Alanı**

**Çin-Venezuela enerji
alanında işbirliği
&
Çin-Şili STA**

Chavez, bu ziyaret kapsamında ayrıca, petrolün yanı sıra petrol ürünleri, telekomünikasyon, tarım ve demiryolları konularında da anlaşmalara imza atmıştır. Uzmanlara göre bu işbirliğinin önemli sorunlarından biri, Venezuela'nın önereceği petrolün büyük olasılıkla sülfürü bol olan ağır cinsten olması ve Çin'de bu tür petrolü işleyecek rafinelerin pek olmamasıdır. Ayrıca, Çin'in enerji piyasasında %2 pay sahibi olan Venezuela'nın aradaki büyük mesafe dolayısı ile bu payı çok fazla artırması güçtür. Açık denizde petrol arama çalışmaları, teknoloji ve uzmanlık konusunda işbirliği geliştirme potansiyeli daha yüksek görülen alanlardır. Buna karşılık Çin ise, Venezuela'nın petrol üretiminin artırılması amacıyla 2012 yılına kadar enerji sektörüne 5 milyar dolarlık yatırım yapacağını açıklamıştır. Böylelikle, Venezuela'nın 2012 yılına kadar günlük petrol üretiminin 5.8 milyon varile çıkarılması amaçlanmaktadır.

Çin ayrıca, eylül ayında, Şili ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalamıştır. Böylelikle Çin, Şili'nin bakır ve benzeri doğal kaynaklarından daha kolay yararlanma fırsatı elde edecektir. Çin dünyanın en büyük bakır tüketicisi iken, Şili'de en büyük üreticisidir. STA uyarınca Şili'nin Çin'e yaptığı ihracatın %92'si gümrük vergisinden muaf olacak, Çin'in Şili'ye yaptığı ihracatta ise malların %50'sine tarife uygulanmayacaktır. Şili geçtiğimiz yıl Çin'e 4.6 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiş, Çin'in ihracatı ise 2.5 milyar dolar olmuştur. (38)

➤ Brezilya'nın bölgesel uçak imal eden Embraer firması, Çin havayolu şirketi HNA'ya 100 adet uçak satma konusunda anlaşmaya vardığını belirtmiştir. Embraer, Çin'e, 50 adet, 50 yolcu kapasiteli ERJ 145 ile 50 adet 106 yolcu kapasiteli 190 tipi uçak teslim edecektir. 100 yolcu uçağının toplam maliyeti 2,7 milyar dolardır. (39)

➤ 18-19 Eylül tarihlerinde Çin-Hindistan Bölgesel Ticaret Anlaşması ortak araştırma çalışma grubunun ikinci toplantısı Pekin'de yapıldı. Toplantıya, Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Gümrük, Kalite Gözlem, Teftiş ve Karantin Genel İdaresi ve Devlet Konseyi Geliştirme Araştırma Merkezi'nden ilgili yetkililer katıldı. Toplantıda, Çin ve Hindistan ortak araştırmanın içeriği, iş ayarlaması ve programı hakkında fikir birliğine varıldı ve mal, hizmet ticareti ve yatırım konularında bilgi alışverişinde bulundu, ve karşılıklı çaba ile ortak araştırmayı bir sene içinde bitirilmesine karar verildi.

Nisan 2005'teki Hindistan ziyaretinde Çin Başbakanı Wen Jiabao Hintli meslektaşı Manmohan Singh ile bir ortak deklarasyon imzalayarak bu konu ile ilgili ilk adımı atmıştı. Çin Ticaret Bakanlığı ve Hindistan Sanayi ve Ticaret Bakanlığının desteklediği çalışma grubu ilk toplantısını Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'de bu yılın mart ayında gerçekleştirmişti. (40)

**Çin-Rusya
Stratejik İşbirliği**

➤ Rusya Başbakan Yardımcısı Dimitri Medvedev, 29 Ağustos 2006 tarihinde, Çin'e ziyaret gerçekleştirmiştir. Medvedev ziyareti kapsamında, Çin Devlet Konseyi Başkanı Wen Jiabao ile

görüşmüştür. Görüşmede, Çin ve Rusya'nın ikili ilişkilere uzun vadeli çıkarlar açısından ve küresel bir görüş açısıyla yaklaşp geliştirerek, iki ülke halklarına mutluluk getirmeleri ve dünya barışı ve refahını pekiştirmeleri gerektiği belirtilmiştir. Wen Jiabao, Çin'de "Rusya Yılı", Rusya'da da "Çin Yılı" etkinliklerinin düzenlenmesinin iki ülke arasındaki dostluğun toplumsal zemininin pekiştirilmesi, stratejik işbirliği ve ortaklık ilişkilerinin yoğunlaştırılması için büyük önem taşıdığını ifade etmiştir. Medvedev ise, Çin ile her düzey ve her alandaki temas ve işbirliğini ilerleterek, ikili ticareti derinleştirip çeşitlendirecek yeni yolları aramaya hazır olduklarını belirtmiştir. (41)

- Çin'in Doğu Çin Denizi'ndeki ihtilafı sularda doğalgaz arama çalışmalarına hazırlanması Japonya'nın tepkisini çekti. Hem Japonya hem de Çin bölgedeki suların altında bulunan kaynakların kendisine ait olduğunu iddia ediyor. Japonya bölgede ortak çalışma yapmayı önerirken Çin kendi başına çalışma yapmayı tercih ediyor. (42)
- Avustralya'nın Çin'e gelecek yılın başından itibaren uranyum ihraç etmeye başlaması bekleniyor. Avustralyalı yetkililer, Çin'e yılda 2 bin 500 ton uranyum ihraç edilmesinin planlandığını belirtti. Dünyada bilinen uranyum rezervlerinin %40'ına sahip olan Avustralya'nın bu ihracatla, Çin'de büyüyen uranyum pazarının üçte birini ele geçirmesi bekleniyor. (43)

C. Sektörel

1. İnşaat

Çin İmar Bakanlığı tarafından verilen bilgilere göre, 2001-2005 yılları arasında Çin inşaat sektöründe gerçekleşen üretim değeri yılda ortalama %21 artarak, GSYİH'nin yaklaşık %7'sini oluşturmuştur. Ayrıca, bu sektörde çalışanların sayısının, ülkenin tüm çalışanlarının %5.2'sini oluşturduğu belirtilmiştir. Uluslararası piyasada giderek daha çok pay alan Çin'li inşaat işletmeleri, 2005 yılında yurtdışında 21 milyar 700 milyon dolarlık mütteahhitlik projesi tamamlamıştır. (44)

2. Otomotiv

- Çin Otomobil Sanayi Derneği'nce açıklanan istatistiklere göre, 2006 yılının ilk sekiz ayında Çin'in otomobil üretimi ve satışı 4.5 milyonu aşarak, geçen yılın aynı dönemine göre %24'ten fazla artış göstermiştir. Diğer tür araçları geride bırakan binek araba, ülke içindeki otomobil tüketiminde ana güç konumundadır. (45)
- Daimler Chrysler ve Pekin Otomotiv Endüstri Holding Şirketi arasında eşit pay dağılımlı 30 sene kontratlı bir ortak girişim olan, Pekin Benz-Daimler Chrysler Otomotiv Şirketi yeni fabrikasını açmıştır. Bu, DaimlerChrysler'in Çin'deki ilk fabrikasıdır. 210, 000 m²'lik bir alan üzerine kurulu fabrikanın mevcut 100,000 sedan araç üretim kapasitesi bulunmaktadır. Fabrikaya yapılacak eklemelerle, kapasitenin 300,000 sedan araç kapasitesine çıkması hedeflenmektedir. (46)

**Çin’de inşaat,
otomotiv ve gemicilik
sektörlerinde yüzde
artış oranları ve
öngörüler**

3. Gemicilik

- Çin Devlet Konseyi’nin “Gemi Endüstrisi Orta ve Uzun Vadeli Gelişme Planı” kapsamında, Çin’in Bohai körfezi, Yangtze nehri ağzı ve Zhujiang nehri ağzı bölgelerinde önümüzdeki beş yıl içinde üç büyük tersanenin kurulması öngörülmektedir. Çin, gemi üretimi bakımından 11 yıldır dünyanın üçüncü sırasında yer almaktadır. Çin’in dünya gemicilik endüstrisindeki payı, 2000 yılındaki %6’dan 2005 yılında %20’ye yükselmiştir. (47)
- Kısa adı CSSC olan, Çin Devleti Gemi İnşa Grupları Birliği’nin son verilerinden hareketle yayınlanan China Shipbuilding Industry Report, dünya gemi inşaa piyasaları merkezinin hızla Çin’e kaymakta olduğuna vurgulamaktadır. Rapor, son on yılda Çin tersanelerinin gösterdiği gelişimi ve kalkınma planlamasına bağlı olarak gelecek yıllarda Çin’li gemi inşa sanayicilerinin hedeflerini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Raporda, son on yılda tamamlanan projelerin sayısı itibarıyla dünyada üçüncü sıraya tırmanmış olan Çin gemi sanayinin aynı zamanda 2002 yılında 3.462 milyon DWT olan toplam inşa talebini de 2005 yılı sonunda 12 milyon DWT’ye çıkardığına vurgu yapıldı. 2010 yılına kadar olan süreçte yapılan planlama çalışmaları neticesinde mevcut gemi talebinin yıllık ortalama 6.2 milyon DWT artışla 2010 yılında 32 milyon DWT’e ulaşacağı bildirilirken, Çin hükümetinin gemi inşa sanayine sunduğu imkanlar ve yürüttüğü teşvik politikalarının meyvelerini toplamaya başladığına da yer verildi.

2005 yılında bir önceki yıla göre %42.6 artışla yaklaşık 111 milyar yuan (yaklaşık 14 milyar dolar) seviyesinde iş yapan Çin tersaneleri, 2004 yılı sonu itibarı ile 1.64 milyar yuan tutarında ki karlarını da 2005 yılı sonunda 4.29 milyar yuana (yaklaşık 550 milyon dolar) çıkarma başarısını gösterdi.

1999 yılında devlet holdingi statüsü ile kurulan “China State Shipbuilding Corporation”, CSSC tamamen Çin merkezi hükümeti eli ile yönetiliyor. Tüm yatırımların devlet eliyle planlanarak yapılandırıldığı bu kuruluş aynı zamanda Çin Gemi İnşa Sanayii’ndeki gelişiminde mihenk taşı olma özelliğine sahip. Kuruluş kapsamında Çin’in en büyük 60 gemi inşa, onarım, dizayn ve ekipman üretici firması yer alıyor. Kuruluş tüzüğünde 2005-2010 yılları arasında dünyanın en büyük 3 gemi üreticisi ülkesinden biri, 2015 yılında ise bu konuda dünyanın en büyüğü olma hedefini koymuş durumda.

CSSC’nin 2006-2010 diliminde öngördüğü bazı hedefler şu şekildedir;

- 2010 yılında 9 milyon DWT kapasiteye ulaşmak
- 2010 yılında en az 11.5 milyar dolar satış geliri elde etmek
- Dönem sonunda dizayndaki yerli katılımı %80’e çıkarmak
- İstihdam edilecek 60 bin kişinin minimum %30’unun üniversite mezunu olması. (48)

**Dokuzuncu
Çin-AB Zirvesi,
9 Eylül 2006**

II. Avrupa Birliği (AB)

9 Eylül 2006 tarihinde, Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de, gerçekleştirilen Dokuzuncu Çin- AB Zirvesi'nde, Çin Devlet Konseyi Başkanı Wen Jiabao ve Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso ve Finlandiya Başbakanı Matti Vanhanen bir araya gelmiştir. Çin Devlet Konseyi Başkanı, Avrupalı liderlerden, ileri görüşlülük ve cesaret göstererek ve doğru politik kararlar alarak, Çin'e uyguladıkları ambargoları kaldırmaları ve Çin'in Pazar Ekonomisi Statüsü'nü tanımaları yönündeki beklentilerini dile getirmiştir. Çin tarafı ayrıca, AB'nin Çin'deki insan hakları sorununu ekonomi ve ticari işbirliğine yansıtmasını talep etmiştir. Wen Jiabao, bu sorunların çözümünde her iki tarafın karşılıklı saygı ve eşitlik içinde olması gerektiği ve bunun her iki tarafın çıkarına işleyeceğini ifade etmiştir. Wen, Çin pazarının kazan-kazan işbirliğinin gelişmesinde önemli rol oynadığının altını çizerek, örnek olarak 1990-2005 yılları arasında Çin'e yatırım yapan yabancı şirketlerin ülkelerine 280 milyar dolar değerinde gelir sağladığını, ifade etmiştir. Çin Devlet Konseyi Başkanı, bilim ve teknoloji alanındaki mevcut işbirliğinin geliştirilmesi, enerji ve çevre koruması alanlarındaki mevcut işbirliğinin güçlendirilmesi, tarım ve hizmetler sektöründeki işbirliğinin derinleştirilmesi ve iki ülke arasındaki KOBİ işbirliğinin geliştirilmesi taleplerini dile getirmiştir. (49)

Zirve sonucunda, AB ve Çin arasında kapsamlı stratejik ortaklığın sağlanması yönünde yeni bir Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması imzalanması amacıyla müzakerelere başlanmasına karar verilmiştir. Bu anlaşma, ekonomi ve ticaret, sürdürülebilir kalkınma, çevre koruması, sosyal güvenlik, finans ve gençler arası değişim programını içermektedir. (50) Bununla birlikte, uluslararası ve bölgesel sorunların çözümü yönünde ortak bir bildiri yayımlanmıştır. Bu kapsamda, Lübnan'da İsrail ile Hizbullah arasındaki çatışmanın durdurulması yönünde çıkarılan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) 1701 sayılı kararının onaylanması, İran'ın nükleer programına ilişkin olarak BMGK'nın 1696 sayılı kararını uygulaması, ve DTÖ Doha Kalkınma Gündemi'nin başarıyla tamamlanması gibi güncel sorunları da kapsayan konularda ortak işbirliği bildiriminde bulunulmuştur. (51)

**Asya-Avrupa Toplantısı
Altıncı Zirvesi (ASEM),
10-11 Eylül 2006**

- 10-11 Eylül 2006 tarihinde, Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de gerçekleştirilen, Asya-Avrupa Toplantısı Altıncı Zirvesi'nde (ASEM), 25 AB üye ülkesinin devlet başkanları, hükümet yetkilileri, ve 13 Asya ülkesinin muadil temsilcilerinin yanı sıra Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso ve diğer ilgili komisyon üyeleri bulunmuştur. Bu yıl altıncısı düzenlenen zirvede, ikili ve uluslar arası ortamda, siyaset ve ekonomik ilişkilerin yanı sıra sosyo-kültürel işbirliği ve dayanışmanın sağlanması ve yeni alanlar olarak da iş ve istihdam, sağlık, enerji, bilim ve teknoloji konuları da gündem de yer almıştır. Ayrıca, iklimsel değişiklikler, terörizm gibi uluslararası sorunlar da ortak hareket edilmesi yönünde görüş birliğine varılmıştır.

Toplantıdaki konuşmacılardan Avrupa Komisyonu Yatırım ve Sanayi'den Sorumlu Üyesi Günter Verhaugen, Lizbon Stratejisi kapsamında Avrupa'nın inovasyon sürecinde üç hususun temel oluşturduğunu

belirtmiştir. Bunlar; uluslararası sistemde ticaret ve yatırımda açıklık, herkesçe kabul edilen kurallara uyum, fikri ve mülkiyet haklarının korunmasıdır.

Günter Verhaugen, bu hususlar ışığında, Çin ve AB ilişkilerini değerlendirerek, ekonomik gelişim ve sürdürülebilir kalkınma için adil ve sağlıklı işleyen bir uluslar arası sisteme ihtiyaç duyulduğu, ve bu yönde Çin-AB Stratejik Ortaklık Anlaşması'nın önemini vurgulamıştır. (52)

- Çin Devlet Konseyi Başkanı Wen Jiabao, ASEM Zirvesi için geldiği Helsinki'de Slovenya Başbakanı Janez Jansa ile görüşmüştür. Görüşmede, iki ülke arasında 14 yıl önce kurulan diplomatik ilişkiler itibariyle, ticaret, kültür ve eğitim alanlarında işbirliğinin geliştirildiği ifade edilmiştir. Wen, 2008 yılının ilk çeyreğinde AB Dönem Başkanlığı'nı devralacak olan Slovenya'nın, Çin-AB Stratejik Ortaklığı'nın oluşturulmasında katkı sağlamalarını ümit ettiklerini belirtmiştir. Jansa, buna olumlu yaklaştıklarını belirtirmiş ve ayrıca Çin'in BMGK'nın daimi üyesi olarak Balkan Bölgesi'ndeki sorunlu konuların çözümündeki katkıları için teşekkürlerini bildirmiştir. (53)
- Avrupa Sanayi ve İşverenler Konfederasyonları Birliği (UNICE) ve üye federasyonu Finli Sanayiciler Konfederasyonu'nun (EK) işbirliğinde, Çin Ticaret Bakanlığı (MOFCOM), Çin Uluslararası Ticaret Promosyonu Konseyi (CCPIT), Avrupa Komisyonu, UNICE, Çin'deki Avrupa Ticaret Odası (EUCCC) ve AB-Çin İşdünyası Derneği'nin (EUCBA) katkılarıyla, 12 Eylül 2006 tarihinde, Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de, 'AB-Çin İş Zirvesi' gerçekleştirilmiştir. 'İnovasyonların Teşviği: AB-Çin Ekonomik İşbirliğinde Yeni Bir Dönem' konulu bu zirvede, Finlandiya Başbakanı Matti Vanhanen, Finlandiya'nın AB dönem başkanlığını yaptığı bu süre içinde, AB'nin Çin ile siyaset, ticaret, ekonomi, kültür, bilim ve teknoloji, ve çevre koruması alanlarında, mevcut AB-Çin ilişkilerinin geliştirilmesi ve işbirliğinin güçlendirilmesini arzu ettiklerini belirtmiştir. Çin Devlet Konseyi Başkanı Wen Jiabao ise, Çin Hükümeti'nin, AB-Çin stratejik ortaklığının geliştirilmesi yönünde çaba gösterileceğini ifade etmiştir. (54)

***'AB-Çin İş Zirvesi',
12 Eylül 2006***

Zirvede, Çin Ticaret Bakanı Bo Xilai, Çin Devlet Konseyi Başkanı Wen Jiabao ve Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso'nun konuşmalarına atıf yaparak, Çin'in AB ile müzakere edilen yeni çerçeve anlaşması yönünde adımlar atıldığını belirtmiştir. Xilai, 2005 yılında Çin-AB ticaret hacminin hedeflenenin üzerinde 200 milyar dolara ulaştığını, AB'nin bütünde toplam ticaretinin ve GSYİH'nin ABD'yi de geçerek dünyanın en büyük ekonomisi haline geldiğini belirtmiştir. Bunlar, AB'nin Çin ile ilişkilerini geliştirmesi yönünde yeni başlangıçları oluşturmaktadır. Xilai ayrıca, Başbakan Wen'in konuşmasından yola çıkarak, AB'nin refah gelişiminin Çin'in çıkarına olduğunu, ve aynı şekilde, Avrupa Komisyonu Başkanı Barroso'nun da belirttiği gibi güçlü bir Çin'in AB'ye yarattığı büyük fırsatları ifade etmiştir. Xilai, Finlandiya örneğinden yola çıkarak, Çin'in büyümesi karşısında ülkelerin korumacı

yaklaşımlar yerine işbirliklerinin geliştirilmesinin en iyi yol olacağını vurgulamış ve Çin’li yatırımcıların bu yaklaşımını benimseyen ülkelere yöneleceklerini belirtmiştir. (55)

- Çin Devlet Konseyi Başkanı Wen Jiabao, Çin Ticaret Bakanı Bo Xilai eşliğinde, Finlandiya, İngiltere, Almanya ve Tacikistan ülkelerini kapsayan dört günlük iş ziyareti kapsamında, ilk olarak 10-11 Eylül 2006 tarihlerinde, Finlandiya’ya ziyaret gerçekleştirmiştir. Görüşmelerde, Çin-Finlandiya ekonomik ve ticari ilişkilerinde, 2005 yılında ikili ticaretin %13.4 yıllık artışla 6.25 milyar dolara ulaştığı ve 2006 yılı için ise bunun %28.5 olarak gerçekleşebileceği ifade edilmiştir. Bu durumda, Finlandiya Çin’in Kuzey Avrupa bölgesindeki en önemli ticaret ortağı haline gelirken, Çin Finlandiya’nın Asya’daki en önemli ticaret ortağı olmuştur. Telekomünikasyon, kağıt yapım makinesi ve biyolojik ilaçlar, ikili ilişkilerdeki rekabet alanlarını oluşturmaktadır. Finlandiya’nın özellikle, Çin’de eski sanayinin yerleşik olduğu Kuzeydoğu Çin’in güçlendirilmesine katkı sağlamak istediği ve ormancılık, tarım, bilişim ve altyapı sistemleri inşası alanlarında işbirliğini geliştirmeyi arzu ettiklerini belirtmiştir. Ziyaret sonucunda, her iki taraf, iki ülke arasındaki ticaret hacminin 2010 yılı itibarıyla 200 milyar dolara ulaşması yönünde çaba göstereceklerini belirtmiştir. (56)

Wen Jiabao, 13 Eylül 2006 tarihinde ise, İngiltere Başbakan Yardımcısı John Prescott ile görüşmüştür. Wen, Çin’in İngiltere ile, ticaret, yatırım, finans, bilim ve teknoloji, eğitim ve kültür, çevre koruması, ve sürdürülebilir kalkınma, sağlık ve Olimpiyatlarda işbirliğinin düzgün bir şekilde ilerlediğini belirtmiştir. Bu süreçte, 2003 yılında oluşturulan Çin Çalışma Kolu’nun (*China Task Force*), ikili ilişkilere katkısının önemi vurgulanmıştır. Prescott ise, mevcut işbirliği alanlarının enerji güvenliği, iklim değişiklikleri, ve sürdürülebilir kırsal kalkınma alanları ile geliştirilmesini arzu ettiklerini belirtmiştir. Wen, bunlara ek olarak, üniversiteler arasında işbirliği ve çevre koruması alanlarında da işbirliğinin geliştirilmesinin daha verimli sonuçlar yaratacağını ifade etmiştir. (57)

Çin Devlet Konseyi Başkanı, 14 Eylül 2006 tarihinde, Almanya’ya gitmiştir. Burada, Almanya Cumhurbaşkanı Horst Koehler ile görüşen Wen, iki ülke ilişkilerinin iyi bir durumda olduğunu ve hızla geliştiğini, mevcut işbirliğinin ise gelişmekte olduğunu ve daha büyük fırsatları içinde barındırdığını ifade etmiştir. Alman Yönetimi, Avrupa Birliği dönem başkanlığının 2007 yılının ilk yarısında kendilerinde olacağını, ve bu süreçte, Çin-Avrupa ilişkilerinin daha fazla geliştirilmesi yönünde çaba gösterileceğini ve uluslararası/bölgesel konularda Çin’e daha fazla danışılacağını belirtmiştir. (58)

Bu ziyaret kapsamında, Çin ve Almanya arasında, ekonomi, bilim ve teknoloji, ve kültürel alanlarda işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla sekiz adet anlaşma imzalanmıştır. Bu çerçevede, 2007 yılı için 400 Alman gencin Çin’e ziyaret etmesine karar verilmiş, Almanya’nın Hannover

**Çin heyetinin,
Finlandiya, İngiltere,
Almanya ve
Tacikistan’a iş ziyareti,
10-15 Eylül 2006**

TÜSİAD Dış İlişkiler Bölümü & TÜSİAD International
eyaletinde Konfüçyüs Enstitüsü'nün kurulması yönünde çerçeve anlaşması imzalanmıştır. (59)

**Çin-İsveç ticaret
bakanları
görüşmesi, 15
Eylül 2006**

- 24. Çin-Alman Kalkınma ve İşbirliği Ortak Komitesi, 12-15 Eylül 2006 tarihlerinde Pekin'de yapılmıştır. Yapılan anlaşma kapsamında, Almanya'nın Çin'e teknolojik işbirliği için 20 milyon euro'luk fon sağlayacaktır. Bununla, biyolojik kitlesek enerji yapımı, çevre politikası, sürdürülebilir bölgesel kalkınma, sosyal sorumluluk girişimleri, batı bölgesinin kalkınması sağlanacaktır. Bununla birlikte, ek bir 150 milyon euro ile mali işbirliği kapsamında, kırsal kalınma ve HIV/AIDS'i önleme ve koruma alanlarında işbirliği gerçekleştirilecektir. (60)
- 15 Eylül 2006 tarihinde, Çin Ticaret Bakanı Bo Xilai, İsveç'e yaptığı ziyaret kapsamında, İsveç Sanayi ve Ticaret Bakanı Thomas Ostros ile görüşme gerçekleştirmiştir. Bu görüşme kapsamında, Ericsson, Volvo, IKEA, ATLAS COPCO, ABB ve H&M gibi şirket temsilcileriyle birlikte, İsveç'li Girişimciler Federasyonu, Çin-İsveç Ticaret Komitesi, ve İsveç Yatırım Promosyonu Ajansı temsilcileri de toplantıda yer almıştır.

Toplantıda, Çin-İsveç ekonomik ve ticari ilişkileriyle ilgili olarak, 2005 yılında 5.7 milyar dolarlık ticaret hacmiyle, Çin'in İsveç'in üç yıldan bu yana Asya'daki en büyük ticari partneri haline geldiği belirtilmiştir. Bu işbirliğinin derinleştirilmesi ve güçlendirilmesi için Xilai, İsveç'ten çevre korumasının sağlanması yönünde gelişmiş teknoloji ve şehirleşme sürecindeki deneyim ve bilgilerinden özellikle faydalanmak istediklerini belirtmiştir. Ostros ise, İsveç'li yatırımcıların Çin'deki ileri teknoloji, enerji tasarrufu, ve bilişim alanlarında faaliyet göstermek istediklerini belirtmiştir. Toplantı sonucunda, Çin-İsveç Ekonomik, Sanayi ve Teknik İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. (61)

**Çin-İtalyan
başkanlar
görüşmesi,
18 Eylül 2006**

- 18 Eylül 2006 tarihinde, Brüksel'de, Çin AQSIQ Direktörü Li Changjiang ile Avrupa Komisyonu Yatırım ve Sanayi'den Sorumlu Üyesi Günter Verhaugen, Çin-AB Mekanik Ürün Güvenliğinde İşbirliği Mekanizması oluşturulması yönünde anlaşmaya varmıştır. Görüşmede ayrıca, sanayi ürünleri ve DTÖ/Ticarette Teknik Engeller (TBT) kapsamındaki alanlarda da olası işbirliği alanları tartışılmıştır. Li Changjiang, TBT konusunun, oluşturulmakta olan Çin-AB Stratejik Ortaklığı'nın önemli bir parçasını oluşturduğunu belirtmiştir. Li ayrıca, teknik standart ve düzenleme alanlarında da işbirliğinin geliştirilebileceğini belirtmiştir. (62)
- İtalya Başbakanı Romano Prodi, 18 Eylül 2006 tarihinde, Çin'e ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaretinde, Çin Devlet Konseyi Başkanı Wen Jiabao ile görüşen Prodi, bir tek Çin politikasını sürdürmeye devam edeceklerini, AB-Çin ilişkilerinin gelişmesi yönünde desteklerini sürdüreceklerini, ve AB'nin Çin'e yönelik sürdürdüğü silah ambargosunun kaldırılması ve Çin'in Pazar Ekonomisi Statüsü'nün tanınması için çaba göstereceklerini belirtmiştir. Buna

***AB'den, Çin volfrad
elektrod ürünlerine
damping vergisi***

karşılık Wen, iki ülkenin ekonomik işbirliği ile ilgili olarak, iki ülke KOBİ'lerinin arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi, ikili ticaretin geliştirilmesi ve ticaretin önündeki anlaşmazlıkların ve ticari dengesizliğin önüne geçilmesi, ikili işbirliğinin ticaret, hizmetler, işlenmiş tarımsal ürünler, ulaştırma&lojistik, şehir planlaması&inşası konularında genişletilmesi, ve yeni enerji kaynakları, sürdürülebilir büyüme, ve ekolojik yer altı kaynaklarının korunması alanlarında gelişimin sağlanması yönünde çaba gösterilmesi, ve son olarak, eğitim ve kültür alanlarında işbirliğinin yapılmasını talep etmiştir. Görüşme sonucunda, Çin-İtalya Stratejik Ortaklığı'nın kurulması yönünde fikir birliğine varılmıştır. (63)

- 29-31 Ağustos tarihlerinde, Çin Halkı'nın Yabancı Ülkelerle Arkadaşlık Birliği heyeti Litvanya'ya ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaretin amacı, Litvanya'nın ekonomik, hukuki ve kültürel ortamını incelemek ve Çin ile Litvanya arasında, ticaret, ekonomi, kültür, bilim ve teknoloji vb. alanlarda olası işbirliği alanlarını araştırmak olarak belirtilmiştir. Vilnius ve Klaipeda şehirlerine ziyaret eden heyet, Serbest Ekonomik Bölgeler ve burada uygulanan yatırım politikaları, vergilendirme, ve bu bölgelerdeki belediyelerin rolleri hakkında bilgi edinmiştir. (64)
- Avrupa Birliği, Çin'li volfram elektrod imalatçılarının daha düşük ücretlerle ürettiği ürünlerin, Avrupa'daki rakiplerin zararına olduğu gerekçesiyle, Çin'den ithal edilen kaynak ürünlerine %86.8'e varan damping vergisi uygulamaya başlamıştır. Bunun, altı aydan başlayarak beş yıla kadar uzatılabilecek bir sürede uygulanması öngörülmektedir.

Uzay gemileri, otomobil, gemi yapımı, petrol ve doğalgaz gibi Avrupa için stratejik öneme sahip ileri teknoloji alanlarında kaynak olarak kullanılan volfram elektrodunda, Çin'in Avrupa pazarındaki payı 2005 yılına göre %76 artış göstermiştir. (65)

- Avrupa Komisyonu İstatistik Bürosu'nun son verilerine göre, AB'nin 2005 yılında 79.9 milyar euro olan enerji kaynaklı olan ticaret açığı, ocak-mayıs 2006 tarihleri döneminde, enerji kullanımındaki artış sebebiyle, 118.8 milyar euro'ya ulaşmıştır. Buna karşın, kimyasal ürünlerdeki ticaret fazlası 2005 yılının aynı döneminde 26.5 milyar euro'dan 31 milyar euro'ya ulaşmıştır. Aynı şekilde, mekanik ürünlerdeki ticaret fazlası 35 milyar euro'dan 39.8 milyar euro'ya ulaşmıştır.

AB'nin Çin'e ihracatı %25 oranında artarken bunu %23 oranla Kanada, %22 oranın Rusya ve Türkiye takip etmiştir.

Bununla birlikte, AB'nin Çin'le olan ticaret açığı, 2005 yılında 38.4 milyar euro iken 2006 yılının aynı döneminde 48 milyar euro'ya ulaşmıştır. Bunu sırasıyla, 32.9 milyar euro ile Rusya, 13.2 milyar euro ile Norveç, ve 13.2 milyar euro ile Japonya takip etmiştir. (66)

Çin'e karşı Türk-İtalyan işbirliği

- Çin rekabetine karşı koyabilmek için Türk firmalarla işbirliğine gitmek isteyen 32 İtalyan firması, ikili görüşmelerde bulunmak üzere İstanbul'a geldi. İtalya'nın mobilya, ahşap, lojistik, ve metal-mekanik sektörlerinin yoğun olarak faaliyet gösterdiği Friuli Venezia Giulia Otonom Bölgesi'nden gelen bu heyet, Türkiye'de üretim de dahil, çeşitli ortaklık imkanlarını incelemek istemektedir. 18 Eylül 2006 tarihinde, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Türk-İtalyan İş Konseyi evsahipliğinde, 50 Türk firmasıyla, İstanbul'da ikili görüşmelerde bulunan İtalyan işadamları, Bursa'da otomotiv yan sanayi, İnegöl'de ise Türk mobilya sektörünü inceleyecektir.

Bölge Başkanı Riccardo Illy, Çin başta olmak üzere Uzakdoğu'ya karşı, İtalyan ve Türk firmalarının Türkiye'de markalaşarak daha kolay rekabet edebileceğini ifade etmiştir. Illy özellikle, şarapçılık konusunda birlikte hareket edebileceklerini belirtmiştir. DEİK Türk-İtalyan İş Konseyi Başkanı Zeynep Bodur Okyay ise, İtalyan özel sektörünün Türkiye'yi orta ve uzun vadede bir üretim merkezi olarak düşünmesini istediklerini belirtmiştir. (67)

- 24-26 Ağustos tarihlerinde yapılan, Sekizinci Uluslararası İstanbul Hazır Giyim Fuarı'na konuşmacı konuk olarak katılan İtalyan Moda Federasyonu Başkanı ve dünyaca tanınan moda danışmanı Mario Boselli, Çin, Hindistan ve Türkiye'nin moda alanında yeni adları geçen ülkeler olduğunu ifade etmiş ve Türkiye'nin fikir anlamında İtalya için önemli olduğunu ve gelecekte başarılı olacağını öngörmüştür. Boselli, Türkiye'yi İtalya'dan daha rekabetçi bulduğunu belirterek, Türkiye'nin İtalya'nın tedarikçisi olabileceğini belirtmiştir. Moda danışmanı ayrıca, İtalya'da yaratıcılığın çok pahalı olduğunu ve dolayısıyla Türk tasarımlarını ithal edebileceklerini ifade etmiştir. (68)

- Avrupa Birliği'nin, Çin'den ithal edilen ayakkabılarda sübvansiyon ve teşvik uygulandığı gerekçesiyle, bu ürünlere anti-damping vergisi uygulanması yönünde açtığı dava, Avrupa Ayakkabı Sanayisi Federasyonu'nun şikayetini geri çekmesi sebebiyle düşmüştür. Bu Çin'li yatırımcıların AB pazarına yönelik olarak ilk kez zarar vermedikleri yönünde alınan kararla kazandıkları bir anti-damping davası olmuştur. Buna karşın, Avrupa Komisyonu, Çin ve Vietnam'dan ithal edilecek ayakkabılara anti-damping uygulanması yönünde çalışmalara başlamıştır. Avrupa Komisyonu'nun Dış Ticaretten Sorumlu Üyesi Peter Mandelson, üye ülkelere göndermiş olduğu önerge teklifinde, Çin ve Vietnam'daki ayakkabı imalatçıları ile devletlerin bu sektörde üretilen ürünlerin AB pazarına daha kolay bir giriş yapmaları için sübvansiyonlar ve teşviklerin uygulandığını tespit ettiklerini belirtmiştir. Bu uygulamanın AB pazarında haksız rekabete sebep olduğunu ifade eden Avrupa Komisyonu, bu çerçevede bu ülkelerden ithal edilecek ayakkabıların %16.5 oranında anti-damping vergisine tabi tutulmasını önermiştir. (69)

AB'den Çin ithal ayakkabılara %16.5 oranında anti-damping vergisi uygulama çalışmaları

- 15-18 Eylül 2006 tarihlerinde, Çin'in Guangzhou eyaletinde, Üçüncü

Çin-İtalya KOBİ Fuarı forumu gerçekleştirilmiştir. KOBİ'lerin teknolojik inovasyonları konusunun ağırlıklı olarak ele alınacağı bu forum ile, Çin ve İtalyan KOBİ temsilcileri arasında iletişim ve işbirliği ortamının sağlanması amaçlanmıştır. (70)

- AB Komisyonu'nun vergiden sorumlu üyesi Laszlo Kovacks, Hong Kong ve Singapur gibi Avrupalıların vergi yükünden kaçmak için yöneldikleri offshore merkezlerinde bulunan AB kökenli tasarruf mevduatlarında, AB Tasarruf Direktifi'nin çerçevesini genişleterek vergilerini tahsil etme planının kabul edilmesi halinde, Avrupa'daki vergi yasalarına tabi olacağını açıklamıştır. (71)

III. UNICE

- 10-11 Eylül 2006 tarihlerinde gerçekleştirilen AB-Asya İş Forumu'nda UNICE'yi temsilen katılan UNICE Uluslararası İlişkiler Bölümü Direktörü Adrian van den Hoven, "Ticaret ve Yatırımın Serbestleşmesi: AB İşdünyası Perspektifi" konusu çerçevesinde yaptığı sunumda, AB-Asya ekonomik ilişkilerinde ticaret ve yatırımda açıklığın esas olduğunu belirtmiş, ancak halen ticaret ve yatırımda engellerin bulunduğunu ifade etmiştir. Bunun için ticarette; ithalattaki kısıtlamalar, ihracat gerekleri, ihracat vergileri ve getirilen kısıtlamalar, STA'da karşılaşılan ayrımcı yaklaşımlar, dağıtım ağındaki kısıtlamaların giderilmesi, ve yatırımda ise; yabancı ortaklıkta getirilen üst sınır kısıtlamaları, birleşmelerdeki gerekler, özel mülkiyetlere getirilen sınırlamalar, AB yatırımcılarına yönelik ayrımcı politikalar, yatırımcıyı koruyan yasalardaki eksikliğin giderilmesi gerekli görülmüştür. Bu doğrultuda, AB-ASEAN STA'sı, AB-Çin Ekonomik Anlaşması gibi bölgesel işbirliği alanlarının yanı sıra AB-Kore ve AB-Japonya gibi oluşturulacak olan ikili STA'ların, bu sorunların çözümünde önemli rol oynayacağı belirtilmiştir. (72)

- 12 Eylül 2006 tarihinde gerçekleştirilen AB-Çin İş Zirvesi'nde UNICE'yi temsilen katılan UNICE Başkan Yardımcısı Michael Treschow konuşmasında, AB ve Çin arasındaki ticaretin yılda yaklaşık 200 milyar euro değerinde gerçekleştiğini, ve mevcut aşamada AB'nin Çin'in en önemli ticari ortağı haline geldiğini belirtmiş, ve her iki tarafın ekonomik gelişiminin iki ülke arasındaki ticarete katkısının önemini vurgulamıştır. Treschow, AB'nin Çin ile ilişkisinde, korumacı önlemlerin veya ekonomik milliyetçiliğinin benimsenmesi yerine, ticarete açıklık ve yatırım ilişkilerine yönelinmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ancak, bunun herkesçe kabul edilmiş ekonomik ve ticari kuralların tamamiyle uygulandığı adil bir rekabet ortamında olması gerektiğini belirterek, bu bağlamda AB'nin Çin'deki ticaret ve yatırım engellerinin giderilmesi yönünde destek sağlaması gerektiğini ifade etmiştir. Treschow, AB-Çin Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması çatısı altında, bu sorunların çözülebileceğini belirtmiştir. (73)

IV. ABD

- ABD'li senatörler Charles Schumer ve Lindsay Graham 15 Eylül

10-11 Eylül 2006, AB-Asya İş Forumu: UNICE görüşleri

12 Eylül 2006 AB-Çin İş Zirvesi: UNICE görüşleri

tarihinde yaptıkları konuşmalarda, son birkaç ay içinde Çin'in kur reformunda "az ilerleme" kaydedilmesinden dolayı, Çin ürünlerine cezai nitelikteki gümrük vergisi uygulanmasıyla ilgili önerge üzerinde oylama yapılmasına çalışacaklarını ifade etmişti. Buna yönelik olarak, Çin Ticaret Bakanlığı Basın Sözcüsü Chong Quan, Çin ile ABD arasında ekonomik ve ticari ilişkilerde sürtüşmeler ortaya çıkmasının normal olduğunu, kur ve ticaret sorununun birbirine karıştırılmasının, iki tarafa da yararlı olmayacağını belirtti. Sözcü Chong, Çin-ABD ilişkilerinde herhangi bir sınırlayıcı ve korumacı önlem alınmasının, her iki ülkenin çıkarlarına zarar vereceğini, Çin tarafının, sorunların istişare yoluyla çözülmesini istediğini söyledi. (74)

- ABD Hazine Bakanı Henry Paulson'un 19 Eylül 2006 tarihinde başlayan Çin ziyareti gündeminde, Pekin yönetiminin para politikasında daha esnek davranması yönündeki ABD baskısının olması bekleniyor. Ancak, ABD Hazine Bakanı Paulson, yuanın değerlendirilmesi konusunda Amerikalı senatörler ve iş çevrelerine kıyasla daha temkinli bakıyor. Paulson, Çin'in para politikası konusunda acele etmemesi gerektiğine, güçlü bir doların ABD'nin çıkarına olduğuna dikkat çekiyor. Paulson, Singapur'daki IMF toplantılarında güçlü doların Amerikan tahvillerine yatırım yapan yabancı yatırımcı ve devletlerin ABD'ye olan güvenini artırdığını belirterek, doların yuan karşısında değer kaybının bu güveni sarsarak ABD'nin finansmanını tehlikeye sokabileceğine işaret ediyor. ABD Hazine Bakanı, yuanın değerinin artırılmasının bir süreç olduğunu, bu konuda hızlı ve ani çözümler beklemediğini belirtiyor. (75)
- 11 Eylül 2006 tarihinde, Çin'in doğusundaki Hangzhou kentinde düzenlenen 7. Çin-ABD Petrol ve Doğal Gaz Endüstrisi Forumu'nda, Çin Gelişme ve Reform Komitesi Başkan Yardımcısı Zhang Guobao'nun yaptığı konuşmada, ABD işletmelerinin Çin'de petrol ve doğal gaz arama ve değerlendirme alanında 20 projeye yaklaşık 5 milyar dolar yatırım yaptığı belirtildi. Zhang, Çin'in petrol ve doğal gaz alanında ABD işletmelerinin katılımına olumlu baktığı, bu alandaki işbirliğinde çifte kazanç sağladığını ifade etti. Forumda ayrıca, Çin'li ve ABD'li işletmelerin üstünlüklerini harekete geçirerek üçüncü ülkelerde petrol ve doğal gaz alanında işbirliği yapmak için elverişli koşullara sahip olduklarına da işaret edilirken, ABD dahil tüm ülkelerin işletmeleriyle işbirliğinin yoğunlaştırılarak, uluslararası petrol ve doğal gaz arama ve değerlendirme çalışmalarına katılmaya hazır olunduğu ifade edildi.

Chong Quan ayrıca, ABD'nin Çin'le ticari dengesizliği gidererek, ikili ticareti ve ekonomik ilişkilerin sağlıklı ve kapsamlı şekilde gelişmesini sağlamak için Çin'e yönelik ihracat kısıtlamalarını gevşetmesi gerektiğini belirtti. ABD Ticaret Bakanlığı'nın ağustos ayında açıkladığı Çin'e yönelik yeni ihracat yönetim kurallarında, yüksek teknoloji içeren bazı ürünler ihracatı kısıtlanmış mallar listesine alındı. Chong Quan bu yeni kısıtlamaların ABD'nin Çin'le ticaretindeki belirsizlikleri ve ticaretin bedelini artırarak, iki ülke

ABD-Çin enerji işbirliği

**Devlet Bakanı
Kürşad Tüzmen
başkanlığındaki Türk
heyetinin Çin ziyareti,
18-24 Eylül 2006**

işletmelerinin birbirleriyle ticaret yapma hevesini azaltacağını, iki ülke arasındaki normal ticaret ilişkilerine haksız engel ve önşartlar getireceğini belirterek, bunun iki ülke işletmelerinin çıkarlarına uygun olmayacağı gibi, ikili ticari ve ekonomik ilişkilerin sağlıklı gelişmesine de yararlı olamayacağını vurguladı. (76)

- 13 Eylül 2006 tarihinde, Çin'in doğusundaki Hangzhou eyaletinde, Çin ve ABD arasında İkinci Enerji Politikaları Diyalogu düzenlendi. İki taraf, enerji kullanım veriminin yükseltilmesini, yeni ve yenilenebilen enerjilerin geliştirilmesini önümüzdeki dönemde ikili enerji işbirliğinin öncelikli alanı olarak belirledi. Dünyanın en büyük petrol ithalatçısı konumundaki ABD ile üçüncü büyük petrol ithalatçısı Çin arasında 2005'te Washington'da başlatılan Enerji Politikaları Diyalogu, enerji alanındaki ikili temas ve işbirliğinde önemli rol oynuyor. (77)

V. Türkiye'deki Kamu ve Özel Kuruluşların Çalışmaları

- 18-24 Eylül tarihlerinde, Devlet Bakanı Kürşad Tüzmen başkanlığında, Çin'e ziyaret gerçekleştirilmektedir. Ziyaret kapsamında, Çin Ticaret Bakanı, Pekin ve Şangay Belediye Başkanları ve Çin Ulaştırma Bakanı ile görüşülecek ve heyette bulunan işadamları da Çin'li muhataplarıyla temaslarda bulunacaktır. Ayrıca, "Türk-Çin İlişkilerinde Yeni Bir Başlangıç/İş, Yatırım ve Ticaret Fırsatları" konulu iki seminer düzenlenecektir.

Tüzmen, Türkiye'nin Çin ile ticaretinin 7.4 milyar dolara ulaştığını ancak bu rakamın 6.9 milyar dolarlık bölümünün Çin'den yapılan ithalattan kaynaklandığını belirtmiştir. Türkiye'nin dış ticaret açığının %15'ini Çin oluşturmaktadır. Çin ithalatının Türkiye payı binde 8'dir. Buna karşılık, Türkiye ihracatında Çin'in payı yüzde 8'dir. Ticaretin bu şekilde sürdürülmesi durumunda, üç sene içinde Türkiye'nin Çin kaynaklı dış açığının 20-22 milyar dolara ulaşabileceğini ifade edilmiştir. Çin'in Türkiye'ye ihracatının ise 1 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Tüzmen, Türkiye aleyhine daha fazla açık veren ikili ticareti daha dengeli bir yapıya geliştirmek ve iki ülke arasında çok boyutlu işbirliğini öngören bir ekonomik gelişim süreci başlatmak için Çin'e ziyarette bulunulduğunu belirtmiştir. Ayrıca, iki ülke arasındaki ticaret dengesizliğini gidermek için Türkiye'nin ihracatını kolaylaştırıcı özel proje ve programların geliştirilmesi ve uygulanmasının, önümüzdeki dönemde Çin'e yönelik politikalarının ana hedefini oluşturacağını ifade etmiştir. "Çok Boyutlu Ticari ve Ekonomik Ortaklığa Geçiş Stratejisi" adlı bu kazan-kazan modelinin geçerli olacağı strateji kapsamında, beş yıl içinde Çin'e yıllık ihracatı 5 milyar dolara çıkarmayı hedeflediklerini ifade etmiştir. Bu ziyarette ayrıca, 2007 yılından itibaren başlatılacak olan "Çin Pazarına Giriş" projesinin programlanmasına yönelik olarak önemli görüşmelerin gerçekleşmesi öngörülmektedir. (78)

Tüzmen, Çin'li şirketlerin Türkiye'ye doğrudan yatırım yapmasının, iki ülke arasında daha istikrarlı ve kalıcı işbirliği sağlayacağını belirtmiştir.

**Çin-Türkiye
potansiyel işbirliği
alanları ve mevcut
sorunlar**

Devlet Bakanı, Çin ile Türkiye arasında hızla işbirliği yapılabilecek alanlardan birinin müteahhitlik sektörünü olduğunu belirtmiş, Türk ve Çin müteahhitlik firmalarının üçüncü ülkelerde ortak proje üstlenebileceklerini, Türk müteahhitlik firmalarının Çin pazarında da proje yapabileceklerini öngörmüştür. Yurtdışına giden Çin’li sayısının her geçen yıl arttığını ifade eden Tüzmen, Türkiye’nin önümüzdeki yıldan itibaren Çin’i tanıtım programına alacağını belirtmiştir.

Devlet Bakanı Kürşad Tüzmen başkanlığında Çin’e giden heyetin içinde yer alan Bayındırlık ve İskan Bakanı Faruk Özak da, gördükleri ve ilgili kişilerle yaptığı görüşmeler sonucunda, Türk müteahhitlerinin Çinlilerle çok önemli projeler yapabileceğini, Türk işadamları ve müteahhitlerinin Türkiye’de veya üçüncü ülkelerde güçlerini birleştirebilecekleri değerlendirmesini yapmıştır. Özak, Çin’de otoyol yapımına yılda 75 milyar dolar harcandığını ve otoyolların uzunluğunun 41 bin km’ye ulaştığını belirtmiş, Türkiye’nin de özellikle otoyollara ve duble yollara verdiği önem neticesinde deneyim sahibi olduğuna dikkat çekmiştir. Özak Çin’in ise başta Üçüncü Boğaz Köprüsü, İzmit Geçidi ve Ankara-İzmir Otoyolu olmak üzere Türkiye’deki çeşitli projelere sıcak baktıklarını ifade etmiştir. (79)

DEİK Türk-Çin İş Konseyi Başkanı Yavuz Onay ise, Türkiye ve Çin arasındaki işbirliğinde hizmet sektörünün geliştirilebileceğini belirtmiştir. Onay, Türkiye’nin Çin’de, turizm, eğitim, sağlık sektörleri ile iç ulaşım, toplu taşıma ve kuru yük taşıma sektörlerinde iş yapabileceğini belirtmiştir. (80)

Devlet Bakanı, bu seyahat öncesinde Çin Ticaret Bakan Yardımcısı ve bürokratlarıyla bir toplantı gerçekleştirmiştir. Bu görüşmede öne çıkan konular şu şekildedir;

Tüzmen, Çin pazarına girişin kolaylaştırılması, Odesa’dan Çin’e gidecek Varyak Gemisi’nin Türk boğazlarından geçisine karşılık Çin’in turist gönderme sözünü yerine getirmesi, karşılıklı gümrük tarifelerindeki adaletsizlik, ve Çin’den gelen ucuz mallar nedeniyle Türkiye’de birçok fabrikanın kapatılması karşısında yaşanan işsizlik konularını gündeme getirmiştir. Buna karşın Jian, ikili anlaşma boyutunun büyütülmesi ve sistematik hale getirilmesini, yatırım ortamındaki şartlar ve yatırımcıların haklarının korunması, turistlere yönelik olarak vize sorununun çözülmesi taleplerini getirmiştir. (81)

➤ Ucuz ve kalitesiz mallara karşı yerli üretimi koruma amaçlı uygulanan antidamping önlemleri, bazı sektörlerdeki kimi yerli üreticileri zor durumda bırakmaktadır. Buna göre, daha önce PVC’ye getirilen antidampinge plastik sanayicilerinin karşı çıkmasının ardından sentetik lif ithalatına getirilen damping de bazı sektörlerden tepki almıştır. Örneğin, antidamping tehdidi yüzünden Uzakdoğu mallarının Türkiye’ye girmeye başladığını ifade eden Karteks Tekstil AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Halil Kadı, bu uygulamaya karşı lobi oluşturacaklarını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, Sabancı Grubu’na

***Türkiye'den
Çin ithal PVC ve
granite, ve
ayakkabıya damping
vergi***

bağlı Avdansa'nın talebi üzerine, polyester elyaf ithalatından alınan damping vergisinde sürenin uzatılması, imalatında polyester kullanılan iplikçileri, Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) ve Avdansa ile karşı karşıya getirmiştir. Üreticiler, hammaddeye karşı getirilen ek verginin, bunlar kullanılarak üretilen nihai ürünlere de uygulanmasını talep etmektedir.

- DTM İthalat Genel Müdürlüğü, halen polesterden tekstürize iplikler, sentetik veya suni devamsız liflerden dokunmuş mensucat, granit, kontraplak, transmisyon kolonları, polyester elyaf ve ateş tuğlalarından oluşan 7 ürün grubu için antidamping soruşturması sürdürmektedir. Aralarında, lamine parke, bisiklet-motosiklet lastikleri, polyester elyaf ve haddelenmiş kütüklerin olduğu 48 ürün grubunda ise dampinge karşı kesin önlem uygulanması devam etmektedir.

Buna karşın, Plastik Araştırma Geliştirme Eğitim Vakfı (PAGEV) Başkanı Selçuk Aksoy, Çin'den yapılan PVC hammaddesi ithalatının önlenmesi amacıyla alınan ton başına 320 dolar ek vergi kararının ardından Türkiye'de konuyla ilgili temaslarda bulunmak üzere gelen Çin'li plastik üreticilerini, Türkiye'de yatırıma davet etmiştir. Aksoy, Çin'li üreticilere, Türkiye'de üretim tesisi kurmalarını teklif ettiklerini, konuk işadamlarının, termoplastik hammaddesi üretim tesisi kurma önerisini olumlu karşıladıklarını belirtmiştir. (82)

- DTM, "İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliği'ne göre", Granitaş ve Silkar tarafından yapılan ve Doğa Madencilik tarafından da desteklenen başvuru üzerine, Çin menşeli granit için başlatılan damping soruşturması tamamlanmıştır. Soruşturmada, 2002 yılında 29 bin 694 ton olan toplam granit ithalatının, 2005 yılında 112 bin 712 tona yükseldiği belirtilmiştir. Çin menşeli granit ithalatı ise, 2002 yılında 6 bin 975 ton iken, bu rakam %1107 artarak, 2005 yılında 84 bin 213 tona yükselmiştir. Bu durumun, yerli üreticilerin pazar paylarını, verimliliklerini, karlılıklarını ve diğer göstergelerini olumsuz etkilediği ifade edilmiştir.

Soruşturma sonucunda, ihracatçı firmaların fiyat taahhüdü teklifi, İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu'nca reddedilirken, Kurul, Çin malı granite dampinge karşı vergi konulmasını kararlaştırmıştır. Bu itibarla, Çin menşeli granitlere ton başına 90 dolar dampinge karşı vergi uygulanmasına karar verilmiştir. Gümrük idareleri ise, Çin menşeli granit ithalatı sırasında, bu vergiyi tahsil edecektir. (83)

Bundan önce, Türkiye'de granit işleyen üç fabrika olduğunu belirten İstanbul Maden İhracatçıları Birliği (İMİB) Eski Başkanı Ali Kahyaoğlu, Çin'den gelen granitle Türk firmalarının zor durumda kaldığını belirtmiştir. Kahyaoğlu, Kamu'nun Çin graniti kullanmasına karşı olduklarını ifade etmiştir. Bununla ilgili olarak, Bayındırlık Bakanlığı, her bölgede yapılacak olan kamu binalarının, o bölgenin taşıyla yapılmasına yönelik bir genelge yayınlanmıştır. Ancak bu genelgeye halen

uyulmamaktadır. (84)

Konuyla ilgili olarak, Ege Maden İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Arslan Erdinç ise, Türkiye'nin 2005 yılında yaklaşık 3 milyon 300 bin metrekare granit ithal ettiğini ve çoğunluğunu kalitesiz, ekonomik kullanım ömrü kısa olan bu granitler için milyonlarca dolar ödendiğini savunmaktadır. Erdinç, dünya doğal taş rezervlerinin %40'ının Türkiye'de bulunduğunu belirterek, Çin'den granit ithalatının acilen durdurulmasını istemiştir. (85)

➤ Çin'in çevre kirliliğine yol açtığı için ham deri kullanımını azaltmak amacıyla ithalata ek vergi getirmesi Türkiye'deki dericileri böldü. Konfeksiyoncu iç piyasada deri bulamayacağı için yarı mamul ihracatına kilo başına 50 sentlik fon isterken, tabakhaneciler ise Çin'e satılan derinin düşük kaliteli olması gerekçesiyle bu fikre karşı çıkıyor. Tabakhanecilerin deri sektörünün yıllık 1 milyar dolarlık ihracatında 140 milyon dolarlık payı bulunmaktadır. Deri konfeksiyon ihracatçıları ise, kalan payın yarısını oluşturmaktadır. Diğer yarısı ise, ayakkabı ve saracıye ihracatına ait bulunmaktadır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Deri Sektörü Kurulu Başkanı Turgut Koşar ise, eylül ayında yapılması planlanan TOBB toplantısında bu konunun gündeme getirileceğini belirtiyor. (86)

➤ DTM, Çin menşeli belirli ateş tuğlalarının Türkiye'ye dumpingli fiyatlarla ithal edildiği iddiaları hakkında soruşturma açmıştır. RG'nin 29 Ağustos 2006 tarihli sayısında yer alan, DTM'nin "İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliği"nde belirtildiği üzere, yerli üreticiler Haznedar Refrakter Sanayi ile Kümaş Kütahya Manyezit İşletmeleri, Çin menşeli belirli ateş tuğlalarının Türkiye'ye dumpingli fiyatlarla ithal edildiği ve bu durumun yerli üretime zarar verdiği iddiasıyla, bu ülke menşeli söz konusu maddenin ithalatına karşı önlem alınması istemiyle başvuruda bulunmuştur. Yapılan inceleme sonucunda, başvurunun yeterli bilgi, belge ve delilleri içerdiğinin anlaşılması üzerine İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu tarafından 20 Temmuz 2006 tarihinde, Çin menşeli söz konusu ürün için soruşturma açılmasına karar verildiği belirtilmiştir. (87)

➤ DTM'nin "İthalatta Kota ve Tarife Kontenjanı İdaresine İlişkin Tebliği"ne göre, moped ve skuter ithalatında 200 gün ek mali yükümlülüğün muaf tutulacak ithalatta 28 bin 34 adet ürün ithalatı yapılabilecektir. Ancak, ek mali yüklerden muaf tutulacak ülke sayısı 172 olurken, Çin ve Hindistan bu ülkeler arasında yer almamıştır. Tebliğ'de ayrıca, tarife kontenjanı kapsamındaki, ithalatın ancak DTM tarafından düzenlenecek ithal lisansı ile yapılabileceği, ve ek mali yükümlülüğün teminata bağlandığı ithalatta ithal lisansı aranmadığı belirtilmiştir. (88)

➤ İstanbul Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği (İHKİB) Başkanı Süleyman Orakçioğlu, İHKİB AR-GE şubesinin Eurostat verilerine dayanarak hazırladığı, 1999-2005 dönemini inceleyen

“Almanya’nın Hazır Giyim ve Konfeksiyon İthalatının Analizi” raporunu kaynak göstererek, hazır giyim ve konfeksiyonda Çin’in fiyatlarını yarı yarıya düşürerek girdiği Almanya pazarında, Türkiye’nin kaliteli ürünle pazar payını koruduğunu ifade etmiştir. 1999-2005 yılları arasındaki karşılaştırmada, Almanya’nın toplam ithalatı 20.5 milyar euro’dan 21.3 milyar euro’ya çıkarak %3.93 oranında artış göstermiştir. Bu dönemde, fiyatlarını yarıya yarıya düşüren Çin, Almanya’nın pazarında payını büyültmüştür. Buna karşılık Türkiye, ihracatını 2 milyar 698 milyon euro’dan 2 milyar 964 milyon euro’ya çıkararak %9.85 oranında arttırmıştır. Türkiye’nin pazar payı ise, %13.2’den %13.9’a yükselmiştir. Aynı dönemde, dünyanın moda devi olarak kabul edilen İtalya, en büyük darbeyi almış ve ihracat değeri %36.43 azalmıştır. (89)

- 2005 yılı sonunda, ayakkabı ithalatının %190 artması üzerine, Uzakdoğu’dan yapılan ucuz ayakkabı ithalatının yerli üreticileri zarara uğrattığını savunan üreticilerin, ithalatta kota uygulanması talebine karşılık olarak DTM bu talebi geri çevirerek, üç yıl süreyle, çift başına, yüzü deriden olan ayakkabılar için 3 dolar, sentetik ve suni deriden olanlar için ise 2 dolar ek vergi belirlemiştir. Konuyla ilgili olarak, Türkiye Ayakkabı Sanayicileri Derneği (TASD) Başkanı Ali Murat Kızıltaş, sonucun imalatçıların beklentilerini karşılamadığını belirtmiş, ve ek verginin %50 ile %70 oranında bir koruma sağlayabileceğini, ancak olumlu sonuçların gelecek yaz sezonundan itibaren görülebileceğini belirtmiştir. (90)
- Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri (GAİB) verilerine göre, bölge illerinde Çin’e yapılan ihracat 2004 yılında 1 milyon 485 bin dolardan 2005 yılında 2 milyon 250 bin dolara ve 2006 yılının ilk sekiz ayında 5 milyon 584 bin dolara yükselmiştir. Böylece, bölge illerinin Çin’e ihracatı 2005 yılında önceki yıla göre %51.52 artış göstermiştir. 2006 yılının 8 aylık döneminde ise artış 3’e katlanmıştır. İhracatın çoğunluğunu (5 milyon 338 bin dolarlık kısmı) tekstil ve konfeksiyon oluşturmuştur. Diğer kalemler arasında, kuru meyve ve mamulleri, hububat ve bakliyat ürünleri yer almıştır. (91)
- Uluslararası Yatırım Bankası Raymond James Başekonomisti Özgür Altuğ, Türkiye’nin son bir yıllık dış ticaret açığının %16’sını Çin’den yapılan ithalatın oluşturduğuna dikkat çekerek, Türkiye ile Çin arasındaki giderek artan dış ticaret açığına karşılık sektörler bazında kontrolün sağlanması gerektiğini ifade etmiştir. Altuğ, Türkiye-Çin dış ticaret açığını analiz ettiği raporunda, Çin’in özellikle DTÖ üyesi olmasının ve ticari kotaların kalkmasının ardından Türkiye’ye yaptığı ihracatın son üç yılda %421 oranında artış gösterdiğini belirtmiştir. Özellikle, son 18 ay içinde Çin’den yapılan ithalatın %92 arttığını ifade etmiştir. Altuğ, ticari ilişkilerin bu şekilde sürdürülmesiyle, 2011 yılına gelindiğinde, Çin’in Türkiye’ye en büyük ticaret açığı yaratan ülke konumuna geleceğine dikkat çekmiştir. Çin parası yuan’ın aşamalı bir şekilde değer kazandırılmasının da bu soruna bir çözüm teşkil etmeyeceğini ileri sürmüştür. Sorunun çözümü için,

**Son 10 yılda imalat
sanayinin üretim ve
dış ticaretinde
Asyalaşma eğilimleri
yaşanıyor.**

halihazırda Çin'e uygulanan kota ve bazı vergilerin veya caydırıcı önlemlerin alınması gerektiğini belirtmiştir. Ancak bu önlemlerin iç pazardaki üreticilerin korumanın yanında aynı zamanda dış ticaret açığını azaltıcı yönde de etkisi olabilecek sektörlerde olması gerektiğinin altını çizmiştir. Altuğ, mevcut aşamada yoğun olarak Çin'den ithal edilen ofis makineleri, mobilya ile tekstil ve ayakkabı sektöründeki dokuma makinelerine dikkat çekmiştir. (92)

- TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu bünyesinde, Zafer Yükseler ve Ercan Türkan tarafından haziran ayında yayımlanan, "Türkiye'nin Üretim ve Dış Ticaret Yapısında Dönüşüm, Küresel Yönelimler ve Yansımalar" konulu raporda, son 10 yılda imalat sanayinin üretim ve dış ticaretinde 'ithalatlaşma', 'uluslararasılaşma' ve 'Asyalaşma' eğilimleri yaşandığı açıklanmaktadır. Bu eğilimlerin etkisiyle, imalat sanayinde önemli ölçekte bir dış ticaret hacmi yaratıldığı, ancak bu ticaret hacminin katma değer ve istihdam üzerindeki yansımalarının kısıtlı olduğu ifade edilmiştir. İthalatlaşma ve Asyalılaşma eğilimi, üretim ve dış ticaretteki dönüşümü derinleştirirken, ekonomi genelinde yüksek dış ticaret açığı, yeterince istihdam yaratmayan büyüme ve rekabet gücü kaybı gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. (93)

Kaynaklar

- (1) Dünya Gazetesi, 19 Ağustos 2006
- (2) Dünya Gazetesi, 31 Ağustos 2006
- (3) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903154344.html>
- (4) Dünya Gazetesi, 31 Ağustos 2006
- (5) Dünya Gazetesi, 23 Ağustos 2006
- (6) Dünya Gazetesi, 14 Eylül 2006
- (6) Dünya Gazetesi, 18 Eylül 2006
- (7) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/06/1@56652.htm>
- (8) Dünya Gazetesi, 31 Ağustos 2006
- (9) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903214850.html> & Referans Gazetesi, 19 Eylül 2006
- (10) Referans Gazetesi, 19 Eylül 2006 & Dünya Gazetesi, 13 Eylül 2006
- (11) Dünya Gazetesi, 4 Eylül 2006
- (12) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903082498.html>
- (13) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen1/200609151886.htm>
- (14) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/08/24/1@55761.htm>
- (15) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/02/1@56363.htm>
- (16) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903053184.html>
- (17) Referans Gazetesi, 1 Eylül 2006
- (18) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903132651.html>
- (19) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/15/1@57304.htm>
- (20) Dünya Gazetesi, 7 Eylül 2006
- (21) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/08/1@56886.htm>
- (22) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903072019.html>
- (23) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903116084.html>
- (24) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903082410.html>
- (25) Referans Gazetesi, 15 Eylül 2006
- (26) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/18/1@57384.htm>
- (27) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen1/200609062588.htm>
- (28) http://english.ccpit.org/Contents/Channel_411/2006/0825/8763/content_8763.htm
- (29) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903130659.html> & <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903139322.html>
- (30) Dünya Gazetesi, 9 Eylül 2006
- (31) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903147608.html>
- (32) Dünya Gazetesi, 29 Ağustos 2006

- (33) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/01/1@56321.htm>
- (34) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903185370.html>
- (35) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903186605.html>
- (36) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/09/1@56927.htm>
- (37) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/08/23/1@55703.htm>
- (38) *Dünya Gazetesi*, 23/26 Ağustos 2006 & *Referans Gazetesi*, 30 Ağustos 2006
- (39) *Dünya Gazetesi*, 31 Ağustos 2006
- (40) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903221453.html>
- (41) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/08/29/1@56120.htm>
- (42) *Referans Gazetesi*, 29 Ağustos 2006
- (43) *Referans Gazetesi*, 5 Eylül 2006
- (44) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/11/1@57025.htm>
- (45) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/08/1@56885.htm>
- (46) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903185295.html>
- (47) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/05/1@56556.htm>
- (48) *Dünya Gazetesi*, 14 Eylül 2006, Perşembe Rotası Eki
- (49) <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t272763.htm>
- (50) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/counselorsreport/westernasiaandaficareport/200609/20060903113469.html>
- (51) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/counselorsreport/americaandoceanreport/200609/20060903112268.html>
- (52) http://ec.europa.eu/comm/external_relations/asem/asem_summits/index_sum.htm
- (53) <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t272818.htm>
- (54) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903167029.html>
- (55) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/speechandactivity/speecha/200609/20060903167009.html>
- (56) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903139041.html>
- (57) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903152494.html>
- (58) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903162441.html>
- (59) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903162336.html>
- (60) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903198539.html>
- (61) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903208698.html>
- (62) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200609/20060903221378.html>
- (63) <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t272823.htm>
- (64) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903161571.html>
- (65) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200609/20060903167438.html>
- (66) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200608/20060802972108.html>
- (67) *Referans Gazetesi*, 19 Eylül 2006
- (68) *Dünya Gazetesi*, 26 Ağustos 2006
- (69) http://english.ccpit.org/Contents/Channel_411/2006/0901/9593/content_9593.htm
- (70) http://english.ccpit.org/Contents/Channel_410/2006/0911/10968/content_10968.htm
- (71) *Referans Gazetesi*, 5 Eylül 2006
- (72) <http://www.unice.org/4/BKIAPNDCKEJLKFHIDNIEMKJIPDBN9DWYCW9LI71KM/UNICE/docs/DLS/2006-01288-EN.pdf>
- (73) <http://www.unice.org/2/BKIAPNDCKEJLKFHIDNIEMKJIPDBN9DWY7Y9LI71KM/UNICE/docs/DLS/2006-01292-EN.pdf>
- (74) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/16/1@57356.htm>
- (75) *Referans Gazetesi*, 19 Eylül 2006
- (76) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/08/30/1@56181.htm> &
- (77) <http://tr.chinabroadcast.cn/1/2006/09/11/1@56978.htm>
- (78) *Referans Gazetesi*, 19 Eylül 2006 & *Dünya Gazetesi*, 8/18 Eylül 2006
- (79) *Dünya Gazetesi*, 5 Eylül 2006
- (80) *Dünya Gazetesi*, 6 Eylül 2006
- (81) *Dünya Gazetesi*, 4 Eylül 2006
- (82) *Dünya Gazetesi*, 9 Eylül 2006
- (83) *Dünya Gazetesi*, 15 Eylül 2006
- (84) *Dünya Gazetesi*, 31 Ağustos 2006
- (85) *Referans Gazetesi*, 29 Ağustos 2006
- (86) *Referans Gazetesi*, 30 Ağustos 2006
- (87) <http://rega.basbakanlik.gov.tr/index.aspx#>
- (88) *Dünya Gazetesi*, 25 Ağustos 2006
- (89) *Dünya Gazetesi*, 28 Ağustos 2006
- (90) *Referans Gazetesi*, 6 Eylül 2006

(91) *Referans Gazetesi*, 21 Eylül 2006

(92) *Dünya Gazetesi*, 9 Eylül 2006

(93) http://eaf.ku.edu.tr/files/Uretim_ve_DisTicaret_Yapisindaki_Donusum.pdf